

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s.
Profilová práce — třída Omikron
Nižší stupeň studia
2022/2023

František Prokop

**Příběh Heinze a Lotty
Popperových za 2. světové
války**

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Průšová

Datum odevzdání: 18. listopadu 2022

Poděkování

Chtěl bych poděkovat všem, kdo mi pomáhali při psaní mé profilové práce, a to zejména mým rodičům, kteří mě vždy ve všem podporovali. Také bych rád poděkoval ostatním členům mé rodiny za to, že mi poskytli potřebné informace a podporovali mě. Také děkuji pracovníkům Památníku Tereziín, jmenovitě paní Evě Němcové a Vladimíře Ficencové. A v hlavně bych chtěl poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Tereze Průšové za to, že jsem se na ní mohl vždy obrátit s jakýmkoliv dotazem, a také za to kolik, času obětovala připomínkování mé práce. Na závěr bych chtěl poděkovat Františku Tichému za to, že založil Přírodní školu a dal mi tím možnost psát takovouto práci.

Obsah

1. Úvod	4
1.1. Já a rodinná pozůstalost	5
1.2. Terezín	6
1.3. Holocaust	8
2. Metoda a postup práce	9
2.1. Rodinná pozůstalost	9
2.2. Rozhovory	9
2.3. Postup práce	10
2.4. Práce s historickými prameny	11
3. Výstupy	12
3.2. Historicko – dokumentační práce	12
3.3. Rozhovory s pamětníky	13
3.4. Časová osa	13
3.5. Mapa s přesuny mých praprarodičů a jejich blízkých	13
3.6. Digitalizované klíčové prameny.	14
4. Závěry	15
5. Přílohy	16
5.1. Písemná příloha č. 1 Záměr profilové práce	16
5.2. Písemná příloha č. 2 Historicko-dokumentační práce	18
5.3. Obrazová příloha č. 1. Časová osa	84
5.4. Obrazová příloha č. 2 mapa s přesuny mých praprarodičů a jejich blízkých	85

1. Úvod

Mám pocit, že v posledních letech v naší společnosti narůstá hněv a dochází k radikalizaci a rozdělování společnosti. Tento pocit zesílil po 24. únoru 2022, kdy začala válka na Ukrajině. Nikdy by mě nenapadlo, že něco takového můžeme ještě zažít, zvláště po tom, co má celý svět za sebou během první a druhé světové války. Myslím si, že je důležité, aby se na toto období historie nezapomínalo. Pokud se z něj poučíme, tak nám může mnohé dát. Pokud se ovšem nepoučíme, tak se může holocaust opakovat, třeba v jiném kabátu a pod jiným vedením, ale bude to pořád to stejné utlačování lidí na základně jejich vzhledu, náboženské orientace, politických názorů a národnostní nebo rasové příslušnosti. Aby se tato situace už nikdy neopakovala, tak si musíme tyto události neustále připomínat. I já bych chtěl přispět svým dílkem do této skládky.

Ve své práci jsem zdokumentoval jednu kapitolu rodinné historie, příběh mojí prababičky Lotty a pradědečka Heinze Popperových. Jejich osudy jsem popsal v historicko-dokumentační práci, přičemž dalším výstupem mé práce je časová osa a mapa, kde se Lotta a Heinz během druhé světové války pohybovali. Mým osobním cílem však bylo lépe poznat charakter Lotty a Heinze Popperových, to, co se s nimi dělo, jak je to ovlivnilo a jak to ovlivňuje mě, jejich potomka.

Lotta s Heinzem jsou rodiče mého dědy Michala. S Michalem o tom, co je potkalo za války, nikdy nemluvili. Děda samozřejmě tušil, co mají za sebou, ale nevěděl nic konkrétního, takže o tom nemohl vyprávět ani svým dětem. Proto jsem se rozhodl toto téma zdokumentovat já. Historie mě vždy bavila, a zvláště pak moderní dějiny.

1.1. Já a rodinná pozůstalost

U nás v rodině se o tomto tématu nikdy moc nemluvilo. Zaprvé se o něm moc nevědělo, a zadruhé to bylo a je velmi citlivé téma pro mého dědu i ostatní členy rodiny. Vědělo se jen to, že oba mí praparodiče byli za války v Terezíně, ale nic konkrétnějšího. Ke mně se tento příběh začal dostávat asi před rokem a půl, když jsem objevil mezi smlouvami rodičů a plány našeho bytu obálku, která byla adresována Jindřichu Prokopovi (Heinz Popper). Ze zadní strany byl velký nápis Wulkow. Obálka skrývala štos dokumentů o pracovním táboře Wulkow, který se nacházel asi 50 km od Berlína. Jak jsem dokumenty pročítal, postupně se mi skládal příběh vězňů, které odvezli z Terezína, aby stavěli domy pro vysoce postavené příslušníky NSDAP.¹ Jedním z vězňů byl i můj pradědeček Jindřich Prokop. Dokumenty jsem si přečetl a přišly mi zajímavé, ale tím to pro mě tehdy končilo. Na tento příběh jsem si vzpomněl, když jsem vymýšlel záměr své profilové práce. Věděl jsem, že existuje jakýsi kufr, ve kterém je pozůstalost po mém pradědovi a nevlastní prababičce. Poté co jsem si zadal svou profilovou práci, jsem začal zjišťovat, kde se ten kufr vlastně nachází. Nakonec jsem zjistil, že ho má můj prastrýc Ivan. Ten mi ho jednoho zimního večera přivezl. Jediné, co jsem o kufru věděl, když se mi dostal do rukou bylo to, že je opravdu těžký, a také že jsem první, kdo ho otevřel po dlouhých letech. Stačilo si párkrát kufr prohlédnout a začal jsem nalézat takové poklady, ve které jsem ani nedoufal. Jak jsem nalézal další a další dokumenty začal se mi skládat celý příběh, který jsem chtěl zaznamenat. Šlo o období jejich života za druhé světové války, a to zejména jejich pobyt v Terezíně, jak byl praděda odvezen do Wulkowa a prababička pracovala v grafické dílně u Jo Spiera.

---

¹ *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei* v překladu: *Národně socialistická německá dělnická strana*. Tato strana byla označována jako nacistická, byla založena 24. února 1920. V jejím čele stál Adolf Hitler.

1.2. Terezín

Terezín byl postaven za císaře Josefa II. jako barokní pevnost, která byla na svou dobu skoro nedobytná. Josef II. nechal pevnostní město pojmenovat po své matce Marii Terezii. Terezínská pevnost se skládá z hlavní Velké pevnosti a tzv. Malé pevnosti. Její vojenská posádka obsahovala ve své době asi 11 tisíc mužů. Terezín byl postaven jako pevnostní město, které mělo chránit soutok Ohře a Labe.²

Během druhé světové války dostal Terezín jiný úkol než ten, ke kterému byl původně vybudován. V terezínské Velké pevnosti bylo zřízeno židovské ghetto a v Malé pevnosti byla věznice gestapa.³ Terezín byl k tomuto účelu vybrán, protože se nacházel na hlavní trase na sever Německa, což byla přímá trasa do většiny koncentračních táborů, kam byli židé v rámci holokaustu posíláni. Město bylo vhodné také díky valům, které ho obklopují, a proto z něj nebylo snadné utéct. Terezín byl velmi řídko osídlen, před druhou světovou válkou měl Terezín cca 4,5 tisíc obyvatel. Civilní obyvatelstvo se muselo po vzniku ghetta z města vystěhovat.⁴

Za války bylo v Terezíně až 60 tisíc vězňů. K jejich ubytování v Terezíně, tedy v ghettu, byly využívány zdejší kasárny, které zde byly již od dob císaře Josefa II. Bylo jich celkem 11 a každé kasárny byly pojmenovány po různých městech. Například v Magdeburských kasárnách sídlila židovská samospráva, která v ghettu fungovala, nemocnice byla ve Vrchlabských kasárnách, dále zde byly kasárny Hamburská, Hannoverská, Drážďanská a další. Po odchodu původních obyvatel byli vězni ubytováni i v civilních budovách. V ghettu byly také dílny, kde se vyráběly hračky do třetí říše, nebo třeba sportoviště, kde se hrávala terezínská fotbalová liga.⁵

Primární funkcí ghetta v Terezíně nebylo vraždit příslušníky židovské národnosti, ale pouze je zde shromáždit a následně deportovat do likvidačních táborů smrti – koncentračních táborů. Původně Židovská náboženská obec v Praze tvrdila, že v Terezíně budou židé pouze internováni a nebudou posíláni do koncentračních táborů, ale nebyla to pravda. Sekundární funkcí Terezína bylo decimovat, tedy oslabit židovské obyvatelstvo. V Terezíně se také natáčeli propagandistické filmy, jako např. *Der Führer schenkt den Juden eine Stadt*.⁶

2

Dostupné

Z:

<https://program.rozhlas.cz/pribeh-zbytecne-pevnosti-o-terezin-se-nikdy-nebojovalo-dnes-ide-o-unikatni-8357849> [citováno dne 9. 11. 2022].

³ Gestapo – Geheime Staatspolizei - tajná nacistická státní policie.

⁴ Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Koncentra%C4%8Dn%C3%AD_t%C3%A1bor_Terez%C3%ADn [citováno dne 9. 11. 2022].

⁵ Zdroj tamtéž.

⁶ Zdroj tamtéž. Překlad: *Vůdce daroval židům město*.

Terezínem prošlo celkem 155 tisíc lidí a z toho jich druhou světovou válku nepřežilo 118 tisíc. Podobná ghetta jako bylo v Terezíně vznikala po celé Evropě a sloužila ke stejným účelům.⁷

Po konci druhé světové války se do Terezína opět vrátila vojenská posádka, která zde zůstala až do devadesátých let. Tentokrát to ale již nebyla posádka rakousko-uherská nebo německá – Terezín začala opět využívat Československá lidová armáda.⁸

Dnes má Terezín cca 2,8 tisíc stálých obyvatel a slouží jako největší připomínka holocaustu v České republice.⁹

---

⁷ Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/sokujici-byrokraticka-duslednost-nacistu-v-terezinskem-ghettu> [citováno dne 9. 11. 2022].

⁸ Dostupné z: <http://www.csla.cz/vojenskasluzba/fotogalerie/Terezin/index.htm> [citováno dne 9. 11. 2022].

⁹ Dostupné z:

https://www.google.com/search?q=terez%C3%ADn+po%C4%8Det+obyvatel&sxsrf=ALiCzsZmLiURLD4jDaEWSLA0DRCDLQGqVQ%3A1668005712478&ei=UL9rY7zIHlzykwWMz5SIDg&og=terez%C3%ADn+po%C4%8Det&gs_lcp=Cgxn3Mtd2l6LXNlcnAQAxgCMgQlIxAnMgUIABCABDIFCAAQgAQ6BwgjELADECc6CggAEFcQ1gQQsAM6BwgAE LADEFEM6DQgAEQOCENYEELDGAE6DwguENOCeMgDELADEEMYAJobCC4QxwEQrweQyAMQsAMQxCLAxCMx CoAxgCOhgILhDUAhDIAxwAxwBDEIsDEKqDEJ0DGAi6BAgAEEM6CwguEIAEEMcBEK8BOggIABCABBCLAZoOCC4Qg AQQxwEQrweQiwM6BggAEBYQHjoCCCZKBAhNGAFKBAhBGABKBAhGGAfQ7gJY9Rjg_ChoAXABeACAAb0BiAH-BJ IBAzQuMpgBAKABAcgBErgBAsABAdoBBggBEAEYCdoBBggCEAEYCA&scient=gws-wiz-serp [citováno dne 17. 11. 2022].

1.3. Holocaust

Holocaust nebo také hebrejsky šoa byl systematické perzekuování a následné vyhlazování židů, Romů, mentálně či fyzicky postižených osob, homosexuálů aj. V nacistickém Německu začal holocaust už v roce 1935 vydáním Norimberských zákonů, které zakazovali sňatky mezi příslušníky árijské a neárijské rasy.¹⁰ Zákazy postupně přitvrzovaly, což se projevovalo například pro některé menšiny povinností nosit označení, aby byli snadno identifikovatelní (u židů se jednalo o žlutou hvězdu). Mezi další opatření patřil například zákaz vstupu židů na veřejná prostranství, nesměli do biografu, děti nesměly chodit do školy a mnoho dalších.

Vyvrcholením série zákazů byla konference ve Wannsee, kde bylo dne 20. ledna 1942 rozhodnuto o formě konečného řešení židovské otázky. Poté následoval hrůzostrašný teror a vyvražďování židovského obyvatelstva na celém okupovaném území Evropy. Je důležité připomenout, že holocaust byl ryze ideologický a nezakládal se na žádném reálném, např. vědeckém, základu. Konečné řešení židovské otázky probíhalo ve sběrných a koncentračních táborech, jako třeba Terezín, Dachau, Osvětim, Mauthausen a řadě dalších.

---

¹⁰ Podle nacistické ideologie byl příslušník árijské rasy blondatý a modrooký člověk. Árijci byli nacisty považováni za vyšší rasu lidí.

2. Metoda a postup práce

Když jsem práci začínal, tak jsem měl pouze mlhavou představu o tom, co se s mými praprarodiči dělo. Věděl jsem pouze, že byli v Terezíně a že můj praděda byl také v nějakém pracovním táboře v Německu. Tolik informací rozhodně nestačilo na napsání mé historicko-dokumentační práce. Potřeboval jsem tedy získat nějaké další informace. Absolutně klíčová pro mě byla práce se zdroji a dalšími informacemi. Většinu jsem jich získal ze tří různých zdrojů. Mým hlavním zdrojem byla rodinná pozůstalost. Vedlejším zdrojem pak byly informace získané z archivu a mým posledním zdrojem byly rozhovory s Michalem, Ivanem a Alenou Prokopovými.

2.1. Rodinná pozůstalost

Jak jsem již psal, rodinná pozůstalost pro mě byla hlavním zdrojem informací. Celou jsem ji probral a vybral pouze předměty a dokumenty týkající se období, které zkoumám ve své práci, tedy druhé světové války a života krátce před ní. Dokumenty, které šly zdigitalizovat, jsem zdigitalizoval a zbytek jsem přepsal do počítače. Předměty jsem nafotil a vložil do přílohy této práce.

Pokud mluvím o dokumentech, které jsem z rodinné pozůstalosti získal, tak jsem s nimi pracoval jako s primárními zdroji. Byly to například transportní seznamy, osobní deník Heinze Poppera a pasy rodičů Lotty. Zásadní pro mě byly osobní vzpomínky Heinze, které v roce 1969 sepsal a věnoval Památníku Terezín, kde jsem je také našel, rodina o nich doposud neměla tušení. Dále také rozhovor Lotty s Annou Lorencovou, který udělaly v roce 2004.

Mým vedlejším zdrojem informací byl archiv Památníku Terezín, kde jsem se pokoušel nalézt co nejvíce dokumentů o mých praprarodičích. Archiválie jsem hledal podle transportního čísla, jména a informací, které jsem věděl o Heinzovi a Lottě z jejich zaměstnání, které v Terezíně vykonávali. Dále jsem pátral v elektronických archivech, jako třeba portál Holocaust.cz, v elektronické databázi Památníku Terezín nebo také na webu Geni.¹¹

2.2. Rozhovory

Rozhovory pro mě byly doprovodným zdrojem informací. Prováděl jsem je s pamětníky, kteří mé praprarodiče osobně znali. Rozhovory jsem nahrál na telefon, a potom je z převážné většiny přepisoval. Rozhovory jsem vedl sám podle mnou předem připravených otázek, které jsem připravoval na každý rozhovor zvlášť.

---

¹¹ Geni.com je web poskytující službu propojené sociální sítě s důrazem na genealogii.

Otázky jsem upravil podle toho, co jsem zjistil z předchozího zkoumání. Cílem mých otázek bylo zjistit, jací byli mí praprarodiče, jejich život před, za a po druhé světové válce. Dále mě zajímalo něco o táboře ve Wulkowě a o tom, kdy jejich děti projevili zájem o příběh mých praprarodičů v Terezíně.

2.3. Postup práce

Tvorba mé historicko-dokumentační práce probíhala v několika fázích. V první fázi jsem se věnoval sběru informací z rodinné pozůstalosti. V té chvíli jsem se snažil získat co nejvíce rodinné pozůstalosti po mých praprarodičích. Nakonec se mi podařilo získat kufr plný pozůstalosti po mém pradědovi a také krabici s fotografiemi rodiny mé prababičky. V této krabici se nacházely také obrázky Jo Spiera a rozhovor s mojí prababičkou Lottou.

Poté následovala druhá fáze, ve které jsem protřídil celou rodinnou pozůstalost, která se ke mně v rámci první fáze dostala. Tato pozůstalost obsahovala jeden kufr, ve kterém byla část Heinzovi a Lilčiny pozůstalosti.¹² V této pozůstalosti se nacházela spousta fotografií a dokumentů. Kufr jsem probral a vybral z něj pouze materiály, které se týkají Heinze a období druhé světové války. Dále jsem probral krabici, ze které jsem vybral obrázky Jo Spiera a několik fotografií spojených s Lottou.

Ve třetí fázi jsem se stručně seznámil s celým příběhem, a to pomocí rozhovoru s Lottou.

Ve čtvrté fázi jsem začal psát historicko-dokumentační práci. Tuto práci jsem psal v několika krocích. Nejdřív jsem si napsal heslovité rozdělení, které jsem následně doplnil o stručný popis tohoto, o čem budu v dané kapitole psát. Kapitoly jsem postupně rozepisoval až do fáze, kdy jsem měl napsanou první celou verzi mojí práce. Tuto práci jsem poslal své vedoucí práce, která mi tuto první verzi okomentovala a vrátila. Základní kostru své práce jsem psal podle Lottina rozhovoru, avšak jednotlivé kapitoly nebo i jednotlivé části jsem upravoval pomocí informací, které jsem zjistil z rozhovorů s pamětníky, kteří mé praprarodiče osobně znali. Tyto rozhovory jsem provedl tři. Jeden s mým dědou Michalem Prokopem, druhý s mojí prarababou Alenou Prokopovou a třetí s mým prastrýcem Ivanem Prokopem.

Dalším zdrojem pro mě byly jak internetové, tak fyzické archivy. Mezi internetovými archivy bych rád zmínil portál Holcaust.cz a databázi Památníku Terezín. V rámci návštěvy fyzických archivů jsem byl v archivu Památníku Terezín. Zde jsem si vyžádal osobní vzpomínku mého pradědy, dva transportní seznamy z transportů W a Aau a poslední informací, kterou jsem tam hledal, byl seznam truhlářů a tesařů v Terezíně.

V páté fázi tvorby jsem upravoval svou práci podle informací, které jsem získal v archivu v Terezíně a podle poznámek daných mou vedoucí práce. Poté, co jsem ji

---

¹² Liselotte „Lilka“ Prokopová rozená Adlerová, Heinzova druhá manželka, se kterou žil až do smrti.

doupravil, jsem práci zkonzultoval a prošel se svými rodiči. Následně jsem podobu práce opět zkonzultoval se svojí vedoucí Terezou Průšovou.

V poslední šesté fázi, kdy jsem měl hotovou celou textovou část, jsem doplnil práci o fotografie a následně přiložil všechny použité zdroje a přílohy.

2.4. Práce s historickými prameny

V rámci mé profilové práce jsem pracoval s primárními historickými prameny. Tyto prameny byly především rodinná pozůstalost. Práce s těmito prameny měla své výhody a nevýhody. Mezi výhody patřilo například to, že jsem tuto rodinnou pozůstalost měl uloženou doma v krabici a mohl jsem se k čemukoliv z těchto pramenů během tvorby práce vrátit, což bych u archivních pramenů rozhodně nemohl. Mezi nevýhody práce s rodinnou pozůstalostí patřil osobní vztah k věcem. Byly to věci, které používali mí praprarodiče, a dokonce i jejich rodiče, kteří zahynuli v koncentračním táboře. Další nevýhodou rodinné pozůstalosti byla její neuspořádanost. Věci jsem musel probrat a vytřídit. Mezi další nevýhod patřilo to, že jsem nalézal pouze fragmenty. Ze začátku jsem neznal širší kontext jako třeba, z jakého roku pochází daná věc, či co daná informace znamená, kdo ji vytvořil a další podrobnosti.

Jako příklad uvedu deník mého pradědy Heinze Poppera. Jeho deník jsem našel v rodinné pozůstalosti a tento deník pocházel z let 1943-1944. Tento deník byl psán ručně a tužkou, zápisy zde byly pouze útržkovité, zkratkovité a občas nesrozumitelné. V deníku bohužel nebyl nějaký ucelený popis života v Terezíně, ale bylo to spíše krátké zápisy toho, co Heinz jednotlivé dny dělal, kde pracoval, nebo co se dělo v ghettu – jako například sčítání v Bohušovické kotlině a odjezd transportů na východ. Ukázka deníku ze dne 10. srpna 1943 ukazuje, jak takové zápisy vypadaly: „*Dop. v dílně, odp. Juška 211b, Strašný hlad. Registr. Pokračuje.*“ Zápisy byly na některých místech přeškrtnané a nečitelné. Proto jsem také deník nepřepsal a ve své práci ho více nevyužil.

V rodinné pozůstalosti se ke mně také dostalo velké množství fotografií, a to především z první poloviny 20. století. Nikdo z mých rodinných příslušníků mé praprarodiče v té době neznal, takže jsem musel fotografie protřídit a určit, kdo se na nich nachází. Tímto aspektem byla má práce s fotografiemi ztížena. Nerad bych vyvolal zdání, že jsem měl s rodinou pozůstalostí samé problémy. Opak je pravdou, mám ohromné štěstí, že jsem měl možnost s těmito materiály pracovat.

3. Výstupy

3.1. Historicko-dokumentační práce

Mým hlavním výstupem je historicko-dokumentační práce, tj. jakýsi životopis mých praprarodičů, který je Přílohou 5.2. této práce. Hlavním tématem této práce bylo zaměřit se na život Lotty a Heinze Popperových. Informace k napsání této práce jsem získával pomocí postupů popsaných v kapitole věnované metodice. Kromě popisu událostí a situací, které se mým praprarodičům staly během sledovaného časového období, se v práci nachází také úvod o každém z nich. V úvodu popisují, z jakého prostředí Lotta a Heinz pocházeli, jací byli jejich rodiče, jak na tom byla rodina z hlediska náboženství. V další části píšu o tom, kdo byli a popisují charakter a chování Lotty a Heinze. Převážnou část práce jsem rozdělil na celky věnující se vždy určitému časovému období. Jde o následující období: život před válkou, jak žili za války v Praze, Heinz a Lotta v Terezíně, Heinz ve Wulkowě a poválečný život. Asi nejrozsáhlejší kapitolou historické části práce je Heinzův a Lottin pobyt v Terezíně. Zde se nachází také podkapitoly, které se věnují tomu, jakou práci Lotta a Heinz v Terezíně vykonávali.

Práci jsem tvořil převážně z informací získaných z mého hlavního zdroje. Tím byl rozhovor, který Lotta poskytla Anně Lorencové pro Židovské muzeum. V tomto rozhovoru popisuje celý svůj život před druhou světovou válkou. Následně zde zmiňuje, co se s ní a Heinzem dělo během druhé světové války, a v úplném závěru popisuje svůj život pár let po válce. Výpověď v rozhovoru je chvílemi dost zmatená a ne úplně přesná.

V archivu Památníku Terezín jsem objevil Heinzovy vzpomínky ze stejného období, o kterém mluví v rozhovoru Lotta. Mnohé se shodují, ale jsou zde drobné odchylky, což je v případě prožití takových nelehkých událostí dost běžné. Situace, které Lotta a Heinz popisují rozdílně, jsem dohledával v historických pramenech, protože šlo většinou o časové údaje. Pokud se mi nepodařilo něco dohledat, tak jsem u každého z nich ponechal jejich verzi.

Dále jsem v rámci práce pracoval s portálem holocaust.cz. Tento portál funguje jako online archiv Institutu Terezínské iniciativy. Portál se věnuje dokumentaci rasismu a antisemitismu na území Protektorátu Čechy a Morava. Nachází se zde rozsáhlá databáze obětí holocaustu. Na tomto portálu jsem hledal především informace o zemřelých rodičích Lotty a Heinze. Dále jsem využíval na hledání v archivech databázi listinného materiálu Památníku Terezín. Jejím prostřednictvím jsem pátral především v transportních seznamech. Informace z rozhovorů jsem použil především při psaní osobní části mé práce. Při psaní části o pracovním táboře Wulkow jsem využíval brožuru sestavenou k výročí návratu do Terezína. Brožura obsahuje vzpomínky vězňů, kteří měli to štěstí a vrátili se z Wulkowa do Terezína. Mezi nimi byl i Heinz.

3.2. Rozhovory s pamětníky

Provedl jsem celkem tři rozhovory. Jeden rozhovor jsem provedl dne 8. července 2022, a to s mým dědou Michalem Prokopem. Heinz a Lotta byli jeho rodiči, byl to jejich prvorozený syn. Tento rozhovor trval 30 minut a 41 vteřin. Celý záznam a přepis tohoto rozhovoru naleznete v příloze mé historicko-dokumentační části práce. U přepisu rozhovoru jsou také přiložené otázky, které jsem na tento rozhovor připravil.

Druhý rozhovor jsem provedl s mou prarabou Alenou Prokopovou a třetí byl s mým prastrýcem Ivanem Prokopem, což jsou děti Heinze z druhého manželství. Rozhovor s nimi jsem provedl společně na základě jejich prosby. Společnou matkou Aleny a Ivana je Liselotte Prokopová. Vždy když Alena s Ivanem v rozhovoru mluví o své matce, tak myslí Liselottu a ne Lottu. Rozhovor jsem provedl 29. srpna 2022. Celý rozhovor trval 2 hodiny, 7 minut a 8 vteřin. Záznam rozhovoru společně s přepsanou částí naleznete v příloze. Otázky připravené na tento rozhovor jsou také přiložené v příloze.

Následující dva výstupy (časová osa a mapa) jsou určeny pro čtenáře mé historicko-dokumentační práce. Tyto dva výstupy pomohou čtenáři neztrácet se v čase a prostoru, kde se v danou chvíli odehrávaly příběhy mých prarodičů.

3.3. Časová osa

Na časové ose se nachází všechny významné události pro Heinze, Lottu a jejich blízké příbuzné v období, které dokumentuji. Na ose je ovšem jeden bod, který nijak nesouvisí s mými prarodiči a to bod 4. Tímto bodem je 1. září 1941, kdy odjel z Prahy Ak transport. Zařadil jsem ho na časovou osu, protože šlo o první transport do Terezína vůbec, což byl poměrně zásadní okamžik pro všechny, kterých se transporty měly v budoucnu týkat. Na časové ose se nachází celkem 13 bodů a tvořil jsem ji za pomoci webové aplikace Timixi.

3.4. Mapa s přesuny mých prarodičů a jejich

blízkých

Jako přílohu jsem vytvořil také mapu, na které je vidět, kde se mí prarodiče a jejich blízcí nacházeli během druhé světové války. V mapě jsou zaznačeny pouze místa, kde přebývali delší období, a to buď sami nebo společně. Je zde zaznamenáno celkem 7 bodů.

3.5. Digitalizované klíčové prameny.

V rámci své práce jsem zdigitalizoval celkem 51 pramenů. 4 prameny byli písemné, 47 jich bylo obrazových. Všechny prameny, které jsem získal a využil, jsem zanesl do dokumentu, který je v příloze této práce. Naskenované prameny jsou také v příloze tohoto dokumentu.

4. Závěry

Cílem této práce, jak jsem zmínil v úvodu, bylo zdokumentovat jednu kapitolu rodinné historie. Toto období jsem se rozhodl dokumentovat pomocí historicko-dokumentační práce. Domnívám se, že se tento cíl podařilo naplnit uspokojivě.

V historicko-dokumentační práci jsem popsal příběh Lotty a Heinze Popperových od začátku jejich života až do jejich smrti s tím, že jsem se zaměřil na jejich osudy v období druhé světové války. V rámci tvorby své profilové práce jsem zjistil, že pro faktografický charakter práce byly rozhovory s pamětníky v tomto případě téměř zbytečné. Z rozhovorů jsem se dozvěděl pouze obecné informace. Bylo to zřejmě tím, že moji praprarodiče o svých zážitcích z války se svými dětmi nemluvili. Pokud bych takovouto práci ještě někdy psal, tak bych na tento způsob získávání informací kladl menší důraz a měl od něj menší očekávání. Uvědomuji si, že kdybych mluvil s přáteli mých praprarodičů z té doby, kterou popisují, tak by rozhovory měly větší informační váhu. Ale jak jsem psal v úvodu, mým osobním cílem bylo také lépe poznat své praprarodiče, a to se mi skrze rozhovory docela povedlo.

Z hlediska získávání faktů byla práce s rodinnou pozůstalostí pro mě v mnohém přínosnější. Dalším aspektem, který bych zde rád zmínil, byla samotný formát historicko-dokumentační práce. Formát, který jsem pro tuto práci zvolil, hodnotím jako vhodný, avšak při psaní této práce jsem měl občas problém s udržení odborného stylu, a také jsem ze začátku nevěděl, jak takový text psát. S tímto problémem mi pomohla má vedoucí práce. Do budoucna bych však volil inspiraci nějakým již existujícím textem či knihou od renomovaného autora např. historika Eduarda Stehlíka či Jiřího Padevěta.

Dalším problémem, na který jsem při psaní své práce narazil, bylo to, že jsem nevěděl, zda upřednostňovat celky tematické či události popisovat čistě chronologicky. V práci samotné jsem tento problém řešil kombinací obou možných přístupů. Nechal jsem zde větší časové úseky, a ty poté členil do tematických podskupin. Tento problém bych řešil domluvou s vedoucím práce. Během práce jsem se naučil pracovat se zdroji. Naučil jsem se, jak si zdroje najít, jak je ověřit, jak zjistit, který zdroj je pro moji práci relevantní a který naopak ne. Dále jsem také zjistil, že tvorba podpůrných zdrojů, jako třeba mapa je zbytečná vzhledem k časové náročnosti jejich přípravy.

Osobně jsem s celkovým výsledkem práce spokojen i přes dílčí nedostatky. Snažil jsem se, aby má práce byla co nejpřesnější a co nejlepší, a abych neopomněl žádný důležitý fakt nebo událost. Jak již bylo zmíněno, tak má práce měla zachytit jednu kapitolu rodinné historie, abych tím pomohl své rodině se s tímto nelehkým obdobím dějin vypořádat, a také je informovat o tom, co se dělo s jejich příbuznými během druhé světové války, když se to od nich samotných nemohli dovědět. Na závěr této práce bych rád zmínil své krédo:

I v těžkých časech se dá nalézt něco dobrého.

5. Přílohy

5.1. Písemná příloha č. 1 - Záměr profilové práce

GYMNÁZIUM PŘÍRODNÍ ŠKOLA, O.P.S.

LETOHRADSKÁ 370/1, HOLEŠOVICE, 170 00, PRAHA 7, IČ: 25107500
TEL: 283 922299, INFO@PRIRODNISKOLA.CZ, WWW.PRIRODNISKOLA.CZ

Záměr profilové práce 2021/2022 | nižší stupeň gymnázia

odevzdáno: 12/28/2021

úprava záměru na základě připomínek komise z prosince

Třída: Omícron

Jméno a příjmení: František Prokop

Vedoucí práce: Tereza Průšová

Odborný konzultant:

Téma práce: Příběh Lotty a Heinze Popperových za druhé světové války.

Téma práce

Tématem práce bude příběh mého pradědy a prababičky během druhé světové války.

Cíle práce

Chci zdokumentovat kapitolu rodinné historie.

Moje metodika práce bude, že:

získám ústní informace od příbuzných.

použiju také písemné informace z dobových dokumentů a z rodinné pozůstalosti.

Výstupy

Výstupem bude písemná historicko-dokumentační práce o rozsahu minimálně 7 normostran.

Dalšími výstupy budou:

časová osa na které budou všechny důležité momenty pro moje praprarodiče během druhé světové války.

mapa s přesuny mých praprarodičů.

minimálně dva přepsané rozhovory s příbuznými.

digitalizované klíčové prameny.

Minimální rozsah:

Minimální rozsah práce

udělám a zpracuji nejméně dva rozhovory s příbuznými, kteří osobně znali mé praprarodiče.

Písemná příloha č. 2 Historicko-dokumentační práce

Mým hlavním výstupem je historicko-dokumentační práce. Tento můj výstup kombinuji i s mými dalšími výstupy a to s výstupem přepsaných rozhovorů a také s digitalizací klíčových pramenů.

5.2. Písemná příloha č. 2

Historicko-dokumentační práce

Gymnázium Přírodní škola

Příběh Heinze a Lotty Popperových za 2. světové války

František Prokop

2022/2023

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Průšová

Obsah:

1.	Předmluva	2
2.	Kdo byli Heinz a Lotta Popperovi	2
3.	Společný život	4
3.1.	Život před začátkem války	4
3.2.	Život za války v Praze	5
3.3.	Terezín	6
3.3.1.	Práce v Terezíně	7
3.3.1.1.	Truhlárna	7
3.3.1.2.	Grafická dílna	8
3.4.	Heinz ve Wulkowě	10
3.5.	Poválečný život	12
4.	Seznam použitých zdrojů a literatury:	14
4.1.	Primární zdroje:	14
4.2.	Sekundární zdroje:	14
5.	Přílohy	16
5.1.	Obrazové přílohy	16
5.1.1.	Rodina Popperových	18
5.1.2.	Heinz Popper (Jindřich Prokop)	19
5.1.3.	Heinzovy deníky	21
5.1.4.	Wulkow	23
5.1.5.	Rodina Mändlových	29
5.1.6.	Lotta Popperová	32
5.2.	Písemné přílohy	35
5.2.1.	Písemná příloha č.1 Rozhovor s Lottou Jurmanovou (Popperovou)	35
5.2.2.	Písemná příloha č. 2 Vzpomínky Jindřicha Prokopa (Heinze Poppera)	47
5.2.3.	Písemná příloha č. 3 Rozhovor s Alenou a Ivanem Prokopovými	53
5.2.4.	Písemná příloha č. 4 Rozhovor s Michalem Prokopem	57

1. Předmluva

V této práci se pokusím zdokumentovat část života mých praprarodičů Lotty a Heinze Popperových. Toto období začíná před 2. světovou válkou a končí pár let po ní. V této práci bych rád sepsal jednu kapitolu naší rodinné historie, protože o tomto tématu se u nás v rodině nikdy moc nemluvilo, a ani nevědělo.

Heinz a Lotta jsou rodiče mého dědy Michala Prokopa, pro kterého je toto téma velice silné, a těžce se mu o něm mluví. Jeho rodiče o tom také doma příliš nemluvili, takže o tom sám dlouho skoro nic nevěděl. Děda Michal mému tátovi řekl pouze to, že jeho rodiče byli ve sběrném táboře v Terezíně. Proto jsem se rozhodl toto téma prozkoumat já. Historie mě vždy bavila, a zvláště pak moderní dějiny. Svého pradědu jsem bohužel nezažil vůbec a moje prababička zemřela, když mi bylo šest let. Beru tuto práci jako možnost, jak alespoň trochu poznat své předky, když si s nimi nemůžu promluvit osobně.

2. Kdo byli Heinz a Lotta Popperovi

Účelem této kapitoly je popsat, jací byli Lotta a Heinz lidé, jak vypadali, co dělali za povolání, jakými jazyky mluvili apod. Budu používat jména Heinz a Lotta Popperovi. Později po válce se sice přejmenovali a počestili, což v té době bylo naprosto běžné. Lidé se zbavovali německých jmen, aby nebyli spojováni s Němci a nacistickými hrůzami. Lotta si začala říkat Charlotta a Heinz si změnil jméno na Jindřicha. Z Poppera se stal Prokop, ale v této práci budu uvádět pouze jejich původní jména, tedy Lotta a Heinz.

Heinz

Heinzovi rodiče byli Emilie Popperová rozená Ledetsch (28. května 1891 - koncem roku 1942)¹³ a Jiří Popper (31. srpna 1878 - koncem roku 1942).¹⁴ Byli židé, ale ne ortodoxní, slavili pouze ty nejdůležitější židovské svátky. Heinz byl jedináček. Jeho matka Emilie pracovala v domácnosti a jeho otec Jiří byl zástupcem anglické firmy na nábytek. Nemám žádné informace o tom, že by se v rodině mluvilo jidiš¹⁵ nebo hebrejsky.¹⁶ Heinz se rodičům narodil 25. dubna 1914 a zemřel 29. ledna 2006.¹⁷

Heinz Popper byl podle vyprávění svých dětí velice gentlemanský a spravedlivý muž. Nebyl příliš sdílným typem člověka. Velmi důležitá pro něj byla svoboda, rovnost a čest. Heinz byl ženatý celkem dvakrát, poprvé s Lottou Mändlovou narozenou v roce 1919. Svatba proběhla v roce 1939 a měli spolu jednoho syna Michala. Jejich manželství skončilo rozvodem v roce 1950.¹⁸ Možným důvodem rozvodu mohla být mj. traumata z války, přesný důvod však neznám. Důvody rozvodu byli asi i osobní neshody, ale to jsou pouze mé domněnky.

Heinz se poté oženil podruhé, a to s Lisellotou Adlerovou¹⁹ (v rodině většinou nazývaná jako Lilka nebo Lila), narozenou v roce 1925. Svatba proběhla v roce 1950 a měli spolu tři děti: Alexandra (zemřel krátce po porodu), Ivana a Alenu Prokopovi. Všechny své děti se snažil vychovávat bez rozdílu a chtěl, aby se k sobě chovali

---

¹³ Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Emilie-Popperov%C3%A1/6000000020184929860> [citováno dne 5. 11. 2022]

¹⁴ Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Ji%C5%99%C3%AD-Popper/6000000020184443702> [citováno dne 5. 11. 2022]

¹⁵ Jazyk, kterým mluvili Židé a který je podobný němčině.

¹⁶ Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

¹⁷ Dostupné z: <https://www.myheritage.cz/site-family-tree-702516311/prokop#person-1500020> [citováno dne 5. 11. 2022]

¹⁸ Nepublikovaný rozhovor s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

¹⁹ Dostupné z: <https://www.myheritage.cz/site-family-tree-702516311/prokop#> [citováno dne: 5. 11. 2022].

s úctou a respektem. Přestože se rozvedl s Lottou, tak se pravidelně potkával se svým synem Michalem. Michal bydlel se svou matkou Lottou, ale sám chodil ke svému otci na nedělní obědy. Heinz chtěl, aby se Ivan a Alena chovali k svému nevlastnímu bratrovi tak, jako se chovají k sobě navzájem. Jak mi také sami řekli, tak ho vždycky brali jako svého bratra a součást své rodiny.²⁰ Dodnes mají můj děda se mým prastrýcem a pratetou velmi silný sourozenecký vztah.

Heinz hrával na housle a měl velkou sbírku gramofonových desek vážné hudby, ke které vedl i své děti. Měl šikovné prsty na činnosti, při kterých je zapotřebí jemná motorika, ale na manuální práce jako opravy v domácnosti moc nebyl. Byl také velmi nadaný na jazyky, uměl česky, německy, anglicky a trochu francouzsky.²¹

Po návratu z Terezína chodil do synagogy velmi zřídka, jen na ty nejdůležitější svátky např. Jom Kipur.²²

Lotta

Lotta byla jedinou dcerou Františka Mändla (9. června 1885–srpen 1942)²³ a Karly²⁴ Mändlové rozené Schmiedové (16. června 1896–srpen 1942).²⁵ Šlo o česko-německou židovskou rodinu. Lottin otec František vyženil s Karlou Malz-Fabrik, továrnu na karamelizaci sladu do černého piva. Karla byla v domácnosti. Celá rodina byla spíše levicově a liberálně zaměřená. Slavili pouze ty důležité židovské svátky.²⁶

Lotta se narodila 23. září 1919 a zemřela 23. března 2013.²⁷ Byla to velice rázná a schopná žena, na kterou si jen tak někdo nepřišel. Celé to bylo zřejmě dáno tím, co si musela prožít za války, a pak následně, jako matka samoživitelka. I přes to všechno měla velký smysl pro humor, který nikdy neztratila.

Před válkou v roce 1939 se pravděpodobně ze strachu z nacistické perzekuce nechala i s Heinzem tajně pokřtít.²⁸ O tomto křtu nevěděla Židovská obec a Lotta s Heinzem ho drželi v tajnosti. Pokud by se tato skutečnost později v Terezíně prozradila, tak by pravděpodobně oba byli přednostně místní židovskou samosprávou zařazeni do transportů do vyhlazovacích táborů.

---

²⁰ Nепublikovaný rozhovor s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

²¹ Nепublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

²² Jom Kipur je nejvýznamnější židovský svátek. V tento den odpustil Bůh Židům zhotovení zlatého telete. Zdroj: Nепublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

²³ Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Franti%C5%A1ek-M%C3%A4ndl/600000015528795105> [citováno dne: 5. 11. 2022.]

²⁴ V některých dokumentech a pramenech uváděná též jako Karolína.

²⁵ Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Karla-M%C3%A4ndl/6000000081728856328> [citováno dne 5. 11. 2022]

²⁶ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor Proběhl v lednu roku 2004.

²⁷ Dostupné z: <https://www.myheritage.cz/site-family-tree-702516311/prokop> [citováno dne 15. 11. 2022].

²⁸ Viz Rodný a křestní list Lotty Popperové vystavený Čs. církví v roce 1939 v příloze.

Svého syna Michala po válce také nechali pokřtít v Českobratrské církvi evangelické. Po rozvodu s Heinzem v roce 1950 žila Lotta sama se svým synem Michalem v bytě v Kouřimské ulici, následně se znovu provdala za Františka Jurmana, se kterým měla druhého syna Alexandra. Ani to druhé manželství Lottě nevydrželo dlouho a se svým druhým mužem se také záhy rozvedla.

Hrála na klavír, ale tvrdila, že hraje velice špatně. Lotta Popperová byla na jazyky ještě šikovnější než Heinz. Uměla česky, německy, francouzsky, anglicky, a ještě trochu španělsky.²⁹

---

²⁹ Nepsaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

3. Společný život

3.1. Život před začátkem války

Heinz

O mládí Heinze toho moc nevím. Nedochovali se mi žádné archiválie, kde by byl popsán jeho život v období První republiky.³⁰ Vím jen to, že v roce 1920 nastoupil na obecnou školu, poté v roce 1925 odešel na gymnázium ve Štěpánské ulici a po maturitě v roce 1933 se vydal se svým kamarádem Hansem Hellerem na cestu po Evropě.³¹ Během této cesty navštívil Francii, Itálii a Rakousko.³² Pracoval v kanceláři anglické firmy na výrobu nábytku, kterou zde zastupoval jeho otec Jiří Popper. Bližší podrobnosti o jménu a zaměření této firmy se mi bohužel nepodařilo zjistit. Na přelomu let 1936 a 1937 byl Heinz poslán na roční praxi do Londýna, do firmy, kterou v Praze zastupoval jeho otec. Během tohoto období si zlepšil svou angličtinu. Po svém návratu v roce 1938 pokračoval v své práci pro kancelář svého otce.

Lotta

V roce 1925 Lottin dědeček koupil činžovní dům č. 6 v Bílkově ulici v Praze. V tomto domě žila rodina společně se dvěma vdanými sestrami Karly Mändlové. Rodina zde žila až do roku 1936, dům byl následně kvůli ekonomickým problémům rodiny prodán a rodina se nastěhovala do domu v Bubenské ulici.

Lotta v roce 1925, kdy jí bylo 6 let, nastoupila na obecnou školu, která spadala pod Německé dívčí reformní reálné gymnázium, na které pak nastoupila v roce 1930, kdy bylo Lottě 11 let.³³ Ve svých 17 letech v roce 1936 (po ukončení sexty) nicméně z gymnázia odešla, protože se necítila dobře kvůli silným antisemitským tlakům ze strany některých spolužaček a pedagogů. V letech 1937–1938 nastoupila na kurz na obchodní škole v Železné ulici.

Krátce před krachem na newyorské burze 29. října 1929 koupil Lottin tatínek František Mändl malinkou továrnu v Libni. Kvůli následným ekonomickým problémům

---

³⁰ Období od roku 1918 do roku 1938.

³¹ Toto gymnázium funguje od roku 1556 dodnes. Časové údaje jsou pouze mým vlastním výpočtem na základě informací z nepublikovaného rozhovoru s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

³² Nepublikovaný rozhovor s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

³³ Německé dívčí reformní reálné gymnásium fungovalo od roku 1890 do 1945.

souvisejícím s Velkou hospodářskou krizí přišel o celý svůj kapitál. Nervově se z toho zhroutil a musel do sanatoria a rodina měla od té doby problémy s penězi. Před válkou chodila Lotta do ateliéru jedné ze svých tetiček a učila se tam malovat a kreslit. V tu chvíli nevěděla, že jí tyto návštěvy o pár let později zachrání život.

V roce 1934 se Lotta seznámila s Heinzem. Tehdy jí bylo pouhých 15 let a jemu bylo už 20. Heinz bral Lottu mezi své přátele, což byli především levicově zaměřeni lidé. Dne 25. února 1939 se konala svatba Heinze Poppera a Lotty Mändlové.³⁴ Tou dobou už s Heinzem chodila cca 5 let.

Devatenáct dní po jejich svatbě dne 16. března 1939 byl zřízen Protektorát Čechy a Morava.³⁵

---

³⁴ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor Proběhl v lednu roku 2004.

³⁵ Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t_%C4%8Cechy_a_Morava [citováno dne 15. 11. 2022].

3.2. Život za války v Praze

Nepříjemnou náladu ve společnosti cítila Lotta už od roku 1935. Kvůli tomu opustila školu v roce 1936, ale to ještě netušila, že Československo bude okupováno Německem, a co to bude znamenat pro její osud. Krátce po začátku okupace nacisté zabavili Františku Mändlovi továrnu Malz-Fabrik, kterou vlastnil ve Vysočanech. V roce 1940 byla rodina Mändlových nacisty vystěhována z bytu v Bubenské ulici. Následně se asi třikrát stěhovali, aby nakonec zůstali bydlet ve Strašnicích v domě č. 1443/6 v ulici Vykáňská ve dvou malých bytech. V jednom žili Lottini rodiče a ve druhém Heinz a Lotta. Heinzovy rodiče bydleli v ulici Norimberská na Praze 5. Lotty rodiče nemohli najít práci, protože byli židé. Sama Lotta pracovala ilegálně. Dekorovala vše, co bylo potřeba, ale převážně staré rytiny, látky a textil. Na rytinách pracovala Lotta především doma, ale práci dostávala zadanou v knihkupectví André v Havířské ulici. Látky upravovala podle anglických katalogů z ateliérů firmy svého tchána. Dekorované látky se používaly na čalounění nábytku.

Heinz pracoval až do 8. února 1942 v kanceláři britské firmy, kterou zastupoval jeho otec v Praze. Při práci v kanceláři se už od roku 1940 začal přeškolovat na stavebního tesaře u mistra v Holešovicích, a to až do chvíle, kdy už jeho mistr tesař nemohl dále pracovat. Tehdy šel Heinz pracovat pro Židovskou obec. O těchto dvou pracovních letech Heinze mám k dispozici méně informací.

Dne 24. listopadu 1941 odjel z Prahy transport označovaný jako „Ak“.³⁶ Tímto datem začaly deportace židovského obyvatelstva z území Protektorátu Čechy a Morava do sběrného tábora Terezín. Odtud byli židé deportováni dále na východ do koncentračních táborů (Osvětim, Mauthausen a další). Ani jeden z mých praprarodičů se deportaci do Terezína nevyhnul. Dne 6. února 1942 se proto měli Heinz s Lottou společně dostavit na shromaždiště u Veletržního paláce. Následující dva dny strávili na shromaždišti a dělali zde různé administrativní úkony jako například sepisování oblečení. Den 8. února 1942 odjeli transportem W³⁷ z nádraží Praha – Bubny směrem na Bohušovice nad Ohří. Lotta Popper s transportním číslem W 387 a Heinz Popper s transportním číslem W 386. Po příjezdu do Bohušovic nad Ohří je čekala asi čtyř kilometrová cesta pěšky do terezínského ghetta.³⁸

---

³⁶ První transport nazvaný Ak, tj. zkratka pro Aufbaukommando (Komando výstavby) tvořili tesaři, kamnáři, elektrikáři, zedníci a fyzicky zdatní mladí muži.

³⁷ Transport W byl 15. transport do Terezína. Byl to tzv. řemeslný transport. Jeli ním do Terezína židovští řemeslníci, aby pomáhali při dostavbě ghetta. V transportu bylo 1000 osob. Dostupné z:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=5019 [citováno dne 5. 11. 2022].

³⁸ Dostupné z:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369 [citováno dne 5. 11. 2022].

3.3. Terezín

Lotta byla po příjezdu do Terezín ubytována v Hamburských kasárnách.³⁹ Ubytovací podmínky v ghettu nebyly dobré. Byla zde velmi špatná hygiena a málo osobního prostoru. Bydlelo zde i přes 50 dospělých lidí na jednom pokoji.⁴⁰ Bohužel jsem nezjistil, kde na začátku svého pobytu v Terezíně bydlel Heinz. Dostal práci v truhlárně ve Vrchlabských kasárnách, kde pracoval skoro celý svůj pobyt v Terezíně. Tím, že měl v Terezíně práci byl chráněn před transportem do koncentračních táborů.⁴¹ Vězni, kteří měli práci, byli v ghettu méně postradatelní, než vězni nezaměstnaní.

Rodiče Lotty a Heinze byli transportováni asi o 5 měsíců později. Transport byl z Prahy vypraven 27. července 1942 a ještě ten den dorazil na bohušovické nádraží. František a Karla Mändlovi byli deportováni transportem AAU.⁴² Karla s transportním číslem AAU 427 a její manžel František s AAU 426.⁴³ V Terezíně byli Lottini rodiče pouze devět dní, již 4. srpna 1942 odjížděli transportem na východ do koncentračního tábora Malý Trostinec.⁴⁴ Tento tábor se nacházel asi 12 kilometrů od Minsku v Bělorusku.⁴⁵

Heinzovy rodiče byli deportováni ve stejném transportu jako rodiče Lotty tedy AAU. Jeho matka Emilie Popper s transportním číslem AAU 680 a jeho otec Jiří Popper s číslem AAU 681.⁴⁶ Byli v Terezíně asi o čtyři měsíce déle, protože Heinz dokázal domluvit vyreklamování (tj. nahrazení jinými vězni) alespoň svých rodičů z transportu za pomoci inženýra Zuckera, se kterým se znal z předválečné Prahy, kdy spolu hrávali komorní hudbu.⁴⁷ Nicméně už 26. října 1942 byli i oni deportováni do

---

³⁹ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor Proběhl v lednu roku 2004.

⁴⁰ Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Koncentra%C4%8Dn%C3%AD_t%C3%A1bor_Terez%C3%ADn#T%C3%A1borov%C3%BD_re%C5%BEim [citováno dne 5. 11. 2022].

⁴¹ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor Proběhl v lednu roku 2004.

⁴² Pozdější transport AAU tím jezdili i starší lidé. V transportu bylo 1000 osob. Dostupné z:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=5054 [citováno dne 5. 11. 2022].

⁴³ Lottini rodiče se nacházejí na 22. straně transportního seznamu. Dostupné z:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=5054 [citováno dne 5. 11. 2022].

⁴⁴ Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/108161-frantisek-m-ndl/> [citováno dne 5. 11. 2022].

⁴⁵ Původně sloužil jako zajatecký tábor pro sovětské vojáky. Dostupné z:

<https://pinkas.jewishmuseum.cz/cs/cesty-bez-navratu/belorusko/maly-trostinec> [citováno dne 5. 11. 2022].

⁴⁶ Heinzovy rodiče se nacházejí na 34 a 35 straně transportního seznamu. Dostupné z:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=5054 [citováno dne 5. 11. 2022].

⁴⁷ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor Proběhl v lednu roku 2004.

koncentračního tábora Auschwitz.⁴⁸ Oba páry rodičů se na rozdíl od svých dětí již domů nikdy nevrátily a také neznáme přesné datum jejich úmrtí.

---

⁴⁸ Tábor nacházející se asi 50 kilometrů od polského Krakova. V táboře zahynulo cca 1,4 milionu lidí. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Auschwitz> [citováno dne 5. 11. 2022].

3.3.1. Práce v Terezíně

3.3.1.1. Truhlárna

Heinz pracoval v truhlárně ve Vrchlabských kasárnách od února 1942 až do března roku 1944, kdy svou práci v truhlárně přerušil, a do práce zde opět nastoupil v únoru roku 1945.⁴⁹ Budu se věnovat převážně období mezi lednem 1943 a únorem 1944, protože z tohoto období se zachoval Heinzův deník. Tento deník je velice útržkovitý, zkratkovitý a jsou to spíše poznámky, co který den dělal, než že by šlo o nějaký ucelený popis života v Terezíně. Deník je psaný tužkou a někde je přepisován. Také je v něm použita spousta zkratk a pojmů, kterým nerozumím.

Zápisy vypadaly např. takto: „10. srpna 1943 – Dop. v dílně, odp. Juška 211b, Strašný hlad. Registr. Pokračuje.“⁵⁰ Z deníku je jasné, že v Terezíně byl nedostatek potravin a neustálý strach z transportů. Heinz pracoval v truhlárně přidružené k Vrchlabským kasárnám. Každé kasárny měly svou truhlárnu a tesaři a truhláři v těchto dílnách opravovali dle potřeby vybavení v daných kasárnách. Heinz ve svých vzpomínkách uvádí, že jeho práce obnášela výrobu poliček, skříněk a stolečků pro pacienty v nemocnici, která se nacházela ve Vrchlabských kasárnách. Tato nemocnice byla na protektorátní poměry velice dobře personálně i materiálně vybavena. Lotta sama říká v rozhovoru pro Židovské muzeum, že se stal Heinz v této truhlárně nepostradatelný.⁵¹ Měl zde také přítele, který mohl reklamovat vězně z transportů.⁵² Díky tomu Lottu několikrát zachránil před deportací. Heinz v rámci práce v truhlárně stavěl mansardy.⁵³ Mansardy byly malé pokoje, které se stavěly na půdách kasáren. Žili zde většinou vězni s lepším postavením, jako třeba kuchaři, *Ghettowache*⁵⁴, malíři, řemeslníci atd. Heinz s Lottou měli také vlastní mansardu, a to na půdě domu Jäbergasse 9. Dále také obkládal půdy a spravoval vše, co bylo ve Vrchlabských kasárnách potřeba udělat.⁵⁵

---

⁴⁹ Období mezi březem 1944 a únorem 1945 se více věnuje kapitola Heinz ve Wulkowě. Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁵⁰ Nепublikovaný deník Heinze Poppera z let 1943 až 1944.

⁵¹ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004

⁵² Reklamovat znamená nahradit jiným vězněm.

⁵³ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004

⁵⁴ Židovská pořádková jednotka fungující v ghettu.

⁵⁵ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004

3.3.1.2. Grafická dílna

Lotta se na doporučení své známé z Prahy, Máni Spitzové, se kterou byla na ubikaci, dostala do grafické dílny. Grafická dílna byla v Terezíně vedena pod názvem Kreslárna technické kanceláře. Zde pracovala společně s malíři především z Rakouska, Holandska a také Československa. Pracovali zde např. Joseph Eduard Adolf Spier (26. června 1900–21. května 1978)⁵⁶, Bedřich Fritta⁵⁷, Petr Kien nebo Leo Haas. Malíři zde kromě vytváření výkresů pro fungování ghetta také malovali falsifikáty obrazů některých slavných zahraničních autorů – především obrazy holandských mistrů jako třeba Vincenta van Gogha.⁵⁸ Lotta v tzv. Laučárně, což byla grafická dílna, nikdy nemalovala obrazy, ale pouze dekorovala různá stínidla a jiné okrasné prvky. Při jejím nástupu se dílna nacházela v přízemí domu L410 na Tereziánském náměstí. Lotta kromě své umělecké práce vykonávala také práci administrativní, a to pro malíře Jo Spiera, který měl jako Holanďan špatnou němčinu, a měl by s administrativou problémy. Spier byl celou dobu jejího pobytu v Terezíně Lotty nadřízený. Bohužel se mi nepodařilo zjistit, co přesně její agenda v této pozici obnášela. Jediné, co o její práci pro Spiera vím je to, že chodila reklamovat některé vězně z transportů na židovskou samosprávu, která sídlila v Magdeburských kasárnách.

Jak jsem psal výše, grafická dílna se nacházela na náměstí odkud byla krátce před 23. červnem 1944 vystěhována do domu na Järgergasse 9, kde dílna zůstala až do osvobození Terezína v květnu 1945. Grafická dílna sem byla přesunuta během akce „Verschönerung“ tzv. Zkrášlení. Tato akce byla přípravou na příjezd Mezinárodního červeného kříže na inspekci podmínek v ghettu. Této návštěvě předcházely velké transporty do koncentračních táborů.

Během července roku 1944 našli dozorcí v ghettu karikatury od malíře Bedřicha Fritty, který byl vedoucím grafické dílny, Leo Haase a dalších. Byli obviněni ze „šíření teroristické propagandy“.⁵⁹ Podle Lottina vyprávění byli všichni vězni, kteří tehdy pracovali v grafické dílně, zavřeni na tři dny a tři noci do trezoru Poštovní spořitelny. V tomto improvizovaném vězení byli vězněni bez vody a jídla. Po propuštění Lotta zkolabovala. Většina Lottiných spolupracovníků z grafické dílny byla poslána do koncentračních táborů prvním možným transportem.⁶⁰

Po Frittově odjezdu 26. října 1944 převzal vedení grafické dílny Spier. Pod Spierovým vedením fungovala grafická dílna až do konce války. Lotta se velice přátelila s Jo Spierem⁶¹ a podle jejího vyprávění pracovalo během tohoto období

⁵⁶ Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Jo_Spier [citováno dne 5. 11. 2022].

⁵⁷ Původním jménem Fritz Taussig byl český grafik a karikaturista židovského původu, oběť nacismu. (dle: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Fritta [citováno dne 6. 11. 2022]).

⁵⁸ Nizozemský malíř žijící mezi roky 1853 a 1890.

⁵⁹ Fritta byl přesunut do terezínské [Malé pevnosti](#) a 26. října 1944, po třech měsících tvrdého žalářování, byl spolu s Leem Haasem deportován do [tábora smrti v Osvětimi](#), kde brzy po příjezdu zemřel.

⁶⁰ Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁶¹ Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

v grafické dílně více nizozemských malířů a prý také jeden rakouský malíř.⁶² Nizozemci měli v Terezíně velmi zvláštní postavení, byli sice vězni, ale nevztahovala se na ně všechna omezení, např. měli větší přiděly potravin, mohli bydlet po rodinách, směli bydlet na mansardách⁶³, a dokonce byla v Terezíně jedna holandská pekárna, která pekla hlavně pro oddíl SS⁶⁴ nacházející se v ghettu a blízké terezínské Malé pevnosti.

---

⁶² Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁶³ Dostupné z:

<https://newsletter.pamatnik-terezin.cz/jews-from-the-reich-commissariat-netherlands-in-the-terezin-ghetto/?lang=en> [citováno dne 7. 11. 2022].

⁶⁴ SS byla elitní nacistická bojová jednotka vedená Heinrichem Himmlerem.

3.4. Heinz ve Wulkowě

Dne 1. 3. 1944 dostali někteří vězni, mezi nimi třeba i Josef Klein, předvolání do pracovního komanda *Zossen*.⁶⁵ Účelem tohoto komanda bylo postavit ubytovací a administrativní budovy RSHABerlín.⁶⁶ Další vězni se přihlásili do tohoto komanda dobrovolně a mezi nimi byl i Heinz hlavně kvůli slibu, že pokud se přihlásí, tak budou jejich rodinní příslušníci chráněni před transportem na východ. Tento slib byl v Heinzově případě dodržen. Komando odjelo z Terezína dne 2. 3. 1944 a vězně odvezli v čistých a vytopených vagónech říšské dráhy. Vlak jel do Bohušovic nad Ohří a odtud do stanice Trebnitz přes Frankfurt nad Ohří. 3. 3. 1944 se ze stanice Trebnitz vydalo 200 terezínských vězňů do asi sedm kilometrů vzdáleného místa, kde prožili 11 měsíců svého života.⁶⁷

Místo pobytu terezínských vězňů se nacházelo v lesích poblíž vesnice Wulkow. Tato vesnička je stále na stejném místě. Bylo zde něco mezi 200–260 vězni a v komandu byli převážně tesaři, truhláři, instalatěři, elektrikáři, studnaři a kuchaři. Kromě nich zde pracovali také pomocní dělníci a 17 žen, které pracovaly v prádelně a uklízely na barácích.⁶⁸

Vězni pracovali většinou 10–12 hodin denně. Pracovní podmínky byly v kombinaci s tresty velitele Franze Stuschky neúnosné.⁶⁹ Tento velitel byl nelidský a velice krutý. Mezi jeho časté tresty patřilo bití vězňů různými kovovými předměty, zákaz nošení čepice v zimě, několikadenní hladovka nebo třeba polévání vězňů studenou vodou uprostřed zimy. Zpočátku spali vězni v lese, a to i když venku mrzlo. Následně přebývali v jednoduchých barácích, které byly určeny ke skladování materiálu a přšlo do nich. V létě se ubytování vězňů přesunulo do pískovny. Pískovna byla suchá obdélníková jáma 15 x 30 metrů veliká a asi 8 metrů hluboká, kde se dřívě těžil písek. Nebyl však vytěžen všechn a ten, co tam zbyl, znepříjemňoval vězňům život. V září se přesunulo ubytování potřeťí, a to již do normálních ubikací. Vězni ve Wulkowě postavili celkem 14 baráků pro RSHA, z nichž byly tři zařízeny přepychově. Byly zřejmě určeny pro vrcholné představitele NSDAP,

---

⁶⁵ Po válce Josef Klein (Klenka) zůstal s Heinzem ve spojení a pravidelně se setkávali.

⁶⁶ Reichssicherheitshauptamt – Hlavní říšský bezpečnostní úřad

⁶⁷ Brožura k 50. výročí návratu z Wulkowa do Terezína a také osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Vzpomínky dostupné zde:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369.

Brožura je dostupná zde:

https://jachymka.jabok.cuni.cz/eg/opac/record/26489?locg=151;detail_record_view=0;page=0;query=wulkow;copy_depth=1

⁶⁸ Brožura k 50. výročí návratu z Wulkowa do Terezína a také osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Vzpomínky dostupné zde:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369

Brožura je dostupná zde:

https://jachymka.jabok.cuni.cz/eg/opac/record/26489?locg=151;detail_record_view=0;page=0;query=wulkow;copy_depth=1

⁶⁹ Rakouský důstojník SS, pracovník RSHA. Působil v koncentračních táborech Wulkow a Terezín. Po válce byl souzen za válečné zločiny. (dle: <https://biblio.hiu.cas.cz/records/cdb6a5f5-a8b3-4a06-855f-563e6a735c0c> [citováno dne 7. 11. 2022])

neboť na jejich stavbu se byl několikrát podívat osobní tajemník Adolfa Hitlera Martin Bormann. Ve zbytku budov byla jídelna, kuchyň a také sklady tajné dokumentace. Byly tam dokumenty k atentátu na Adolfa Hitlera nebo třeba zbraně zabavené odbojovým skupinám. Ve Wulkowě se kromě Heinze nacházel také bratr spisovatele Oty Pavla, Hugo Pavel (v době jejich věznění během druhé světové války se oba také jmenovali shodou okolností Popperovi, přičemž jméno Pavlovi začali používat až po 2. sv. válce).⁷⁰

Dne 3. 2. 1945 ve 4:00 hodin ráno odjíždělo všech zbylých 215 wulkovských vězňů zpět do Terezína. Wulkovští vězni byli naloženi do třech dobytčáků a jejich cesta zpět do Terezína trvala celkem osm dní.⁷¹ Přijeli 10. 2. 1945 v pozdních hodinách.⁷²

Heinz spolu s ostatními „Wulkovany“ vydal k 50. výročí návratu do Terezína brožuru sestavenou z jejich vzpomínek na Wulkow.⁷³ Heinz byl s mnohými Wulkovany v kontaktu až do velmi vysokého věku. Při psaní kapitoly jsem vycházel z této brožury a také z osobních vzpomínek Heinze Poppera, které napsal v roce 1969.⁷⁴

Po návratu z Wulkowa žil Heinz s Lottou v Terezíně až do jeho osvobození. Během dubna začaly přicházet do Terezína hladové pochody a přinesly s sebou skvrnitý tyfus.⁷⁵ Hladové pochody nebo také pochody smrti byly nucené pochody vězňů z koncentračních táborů na východě v podstatě za účelem jejich likvidace, a to kvůli hladu, žízni a následně totálního vyčerpání.⁷⁶

Dne 2. května převzal správu Terezína Mezinárodní červený kříž a o dva dny později tedy 4. května přijela do Terezína tzv. česká pomocná akce pod vedením MUDr. Karla Rašky.⁷⁷ Akce měla za cíl zlikvidovat tyfovou epidemii. Tato mise

---

⁷⁰ Brožura k 50. výročí návratu z Wulkowa do Terezína a také osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Vzpomínky dostupné zde:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369

Brožura je dostupná zde:

https://jachymka.jabok.cuni.cz/eg/opac/record/26489?locg=151;detail_record_view=0;page=0;query=wulkow;copy_depth=1

⁷¹ Vagóny pro dobytek používané na převoz vězňů.

⁷² Brožura k 50. výročí návratu z Wulkowa do Terezína a také osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Vzpomínky dostupné zde:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369

Brožura je dostupná zde:

https://jachymka.jabok.cuni.cz/eg/opac/record/26489?locg=151;detail_record_view=0;page=0;query=wulkow;copy_depth=1

⁷³ Zdroj: tamtéž.

⁷⁴ Osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Dostupné zde:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369

[citováno dne 7. 11. 2022].

⁷⁵ Je to závažné infekční onemocnění, přenášené vší šatní, blechou, klíštětem a krví nemocného. Zdroj: Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁷⁶ Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specialy/pochody-smrti-nejhorsiprislo-na-konci-valky> [citováno dne 7. 11. 2022].

⁷⁷ Karel Raška byl pražský epidemiolog.

proběhla úspěšně a byla ukončena 21. srpna 1945. Bylo v rámci ní zachráněno asi 30 000 lidských životů.⁷⁸

3.5. Poválečný život

V noci z 8. na 9. května 1945 projely Terezínem první jednotky Rudé armády a Terezín byl osvobozen. V tento den přešel Terezín zpod správy Mezinárodního červeného kříže pod správu jednotek Rudé armády, které také zajišťovaly ochranu Terezína.⁷⁹ Podle Lotty bylo nutné mít osvědčení o tom, že nejste infikováni skvrnitým tyfem, abyste mohli odjet. Lotta a Heinz toto osvědčení dostali již 12. května, a tak mohli ve stejný den odjet do Prahy. Bylo to čtyři dny po osvobození Terezína.⁸⁰ Heinz však tvrdí, že večer 12. května přešel dřevěnou ohradu a vydali se na vlak do Bohušovic nad Ohří.⁸¹ Ať už je správná jakákoliv z variant, Lotta s Heinzem se z Terezína dostali 12. května 1945.

Krátce po jejich odjezdu byl Terezín dán do karantény a zhruba následující tři týdny nebylo možné z Terezína odjet. Karanténa byla zřízena kvůli nárůstu počtu nakažených a také kvůli zabránění rozšíření tyfu do okolních obcí.⁸²

Lotta a Heinz se po příjezdu vydali do pražských Nuslí, kde měla Lotta tetu. Zde bydleli až do doby, než získali dekret na byt.⁸³ Lidé vracující se z 2. světové války např. váleční zajatci či odbojáři nebo třeba židé vracující se domů měli nárok na byt. Tento nárok měli prostřednictvím tzv. Benešových dekretů.⁸⁴ Lotta s Heinzem dostala dekret na byt v Kouřimské ulici.⁸⁵ Krátce po válce vstoupili Lotta a Heinz do KSČ.⁸⁶ Podle vyprávění jejich dětí bylo jedním z důvodů vstupu do KSČ to, že nechtěli, aby se někdy opakovalo to, co zažili v Terezíně. Lotta byla v KSČ až do konce osmdesátých let. Heinz byl v KSČ až do roku 1968, kdy byl ze strany vyloučen

---

⁷⁸ Dostupné z: <https://www.pamatnik-terezin.cz/osvobozeni> [citováno dne 7. 11. 2022].

⁷⁹ Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁸⁰ Zdroj: tamtéž.

⁸¹ Osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Dostupné zde:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369 [citováno dne 7. 11. 2022].

⁸² Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Epidemie_skvrnit%C3%A9ho_tyfu_v_Terez%C3%ADn%C4%9B_1945#%C5%A0%C3%AD%C5%99en%C3%AD_nemoci [citováno dne 7. 11. 2022].

⁸³ Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁸⁴ Benešovy dekrety, či též dekrety prezidenta republiky, je označení dekretů vydaných v exilu prezidentem Československé republiky Edvardem Benešem během druhé světové války a krátce po jejím skončení na osvobozeném území. Zdroj: Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004.

⁸⁵ Zdroj: tamtéž.

⁸⁶ Komunistická strana Československa

jako nespolehlivý v rámci prověrek po sovětské okupaci.⁸⁷ Popperovi si po válce změnili příjmení na Prokopovi. Jejich děti tvrdí, že to mohlo být z důvodu určité pověrčivosti, že se tím zruší prokletí rodiny nebo také uzavření válečné éry jejich životů. Heinz si ještě změnil své křestní jméno na Jindřich. Lotta si ho sice neměnila, ale většina rodinných příslušníků o ní mluví jako o Šarlotě (případně Charlottě)⁸⁸.

Heinz dostal místo šéfredaktora v Československém rozhlase v monitoru, kde monitoroval zahraniční zprávy a tisk. Když monitor přešel pod ČTK, opustil ho a Heinz začal pracovat pro zahraniční oddělení Československého rozhlasu.⁸⁹

Lotta krátce po válce otěhotněla a 13. srpna 1946 se narodil můj děda Michal Prokop. Lotta sama tvrdila, že Michal byl ve svém mládí velmi neduživé dítě. Toto přičítala pobytu v Terezíně.⁹⁰

Lotta během svého života po válce pracovala v hotelu Alcron jako telefonistka a také si přivydělávala v hotelu Olympik. Po odchodu do důchodu tak díky své jazykové vybavenosti provázela turisty po Praze i ve španělštině. Když byl Heinz v důchodu tak pracoval v Druoptě a obstarával zde zahraniční korespondenci.⁹¹ S Lilkou žil až do 29. ledna 2006, kdy ve věku 91 let zemřel. Byl pochován v rodinném hrobě na Novém židovském hřbitově na Hagiboru, kde je pochována i většina židovské části mé rodiny.⁹²

Lotta zemřela 23. března 2013 ve věku 93 let. Její popel byl rozprášen, ale její náhrobek se nachází z rozhodnutí rodiny na křesťanském hřbitově u Matěje na Hanspaulce spolu s mou druhou prababičkou z otcovy strany Miladou Divišovou.

Přestože mí praparodiče o tomto období se svými dětmi nechtěli moc mluvit, tak je to velice poznamenalo. Druhá světová válka a jejich pobyt v Terezíně ovlivnil jejich politickou, náboženskou a národnostní orientaci. Myslím si, že je válka také poznamenala psychicky, a to proto že se oba na toto období snažili zapomenout. Otevřeně o něm začali mluvit až na sklonku svého života, zejména po roce 1989. Tyto události nepoznamenaly jen je, ale určitě také jejich děti. Přestože se je snažili ochránit od hrůz, které sami prožili, tak z rozhovorů, které jsem vedl s Alenou, Ivanem i Michalem, jsem cítil, že vědí, že život jejich rodičů nebyl jednoduchý.

---

⁸⁷ Nепublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

⁸⁸ Nепublikovaný rozhovor s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

⁸⁹ Nепublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

⁹⁰ Nепublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor Proběhl v lednu roku 2004

⁹¹ Výrobní družstvo optiků a mechaniků.

⁹² Nепublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce.

4. Seznam použitých zdrojů a literatury:

4.1. Primární zdroje:

Rodný a křestní list Lotty Popperové vystavený Čs. církví v roce 1939. Dostupné v obrazové příloze.

Osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Dostupné zde: http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369 [citováno dne 7. 11. 2022]. Dostupné v písemné příloze č. 2.

Nepublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce. Dostupné v písemné příloze č. 3.

Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004. Dostupné v písemné příloze č. 1.

Nepublikovaný rozhovor s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce. Dostupné v písemné příloze č. 4.

Nepublikovaný deník Heinze Poppera z let 1943 až 1944. Dostupné v rodinném archívu rodiny Prokopových.

Brožura k 50. výročí návratu z Wulkowa do Terezína. Dostupné z: https://jachymka.jabok.cuni.cz/eg/opac/record/26489?locg=151;detail_record_view=0;page=0;query=wulkow;copy_depth=1.

Další primární zdroje se nachází v přílohách tohoto dokumentu. Tyto zdroje jsou pro mě méně zajímavé a jsou to většinou fotografie z předválečné éry.

4.2. Sekundární zdroje:

Malý Trostinec na webu Židovského muzea. Dostupné z: <https://pinkas.jewishmuseum.cz/cs/cesty-bez-navratu/belorusko/maly-trostinec> [citováno dne 5. 11. 2022].

Lotta Popperová na webu MyHeritage. Dostupné z: <https://www.myheritage.cz/site-family-tree-702516311/prokop> [citováno dne 15. 11. 2022].

Karla Mändlová na webu Geni. Dostupné z:

<https://www.geni.com/people/Karla-M%C3%A4ndl/6000000081728856328> [citováno dne 5. 11. 2022].

Jiří Popper na webu Geni. Dostupné z:

<https://www.geni.com/people/Ji%C5%99%C3%AD-Popper/6000000020184443702> [citováno dne 5. 11. 2022].

Heinz Popper na webu MyHeritage. Dostupné z:

<https://www.myheritage.cz/site-family-tree-702516311/prokop#person-1500020> [citováno dne 5. 11. 2022].

Franz Stuschka na webu bibliografické dějiny českých zemí. Dostupné

z: <https://biblio.hiu.cas.cz/records/cdb6a5f5-a8b3-4a06-855f-563e6a735c0c> [citováno dne 7. 11. 2022].

František Mändl na webu Holocaust.cz. Dostupné z:

<https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/108161-frantisek-m-ndl/> [citováno dne 5. 11. 2022].

František Mändl na webu Geni. Dostupné z:

<https://www.geni.com/people/Franti%C5%A1ek-M%C3%A4ndl/6000000015528795105> [citováno dne: 5. 11. 2022].

Emilie Popperová na webu Geni. Dostupné z:

<https://www.geni.com/people/Emilie-Popperov%C3%A1/6000000020184929860> [citováno dne 5. 11. 2022].

Článek z webu Památníku Terezín Osvobození Terezína. Dostupné z:

<https://www.pamatnik-terezin.cz/osvobozeni> [citováno dne 7. 11. 2022].

Článek wikipedie Protektorát Čechy a Morava. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t_%C4%8Cechy_a_Morava [citováno dne 15. 11. 2022].

Článek wikipedie Koncentrační tábor Terezín. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Koncentra%C4%8Dn%C3%AD_t%C3%A1bor_Terez%C3%ADn#T%C3%A1borov%C3%BD_re%C5%BEim [citováno dne 5. 11. 2022].

Článek na webu wikipedie Skvrnitý Tyfus. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Epidemie_skrvnit%C3%A9ho_tyfu_v_Terez%C3%ADn%C4%9B_1945#%C5%A0%C3%AD%C5%99en%C3%AD_nemoci [citováno dne 7. 11. 2022].

Článek na webu wikipedie Jo Spier. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Jo_Spier

[citováno dne 5. 11. 2022].

Článek na webu wikipedie Bedřich Fritta. Dostupné

z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bed%C5%99ich_Fritta [citováno dne 6. 11. 2022].

Článek na webu wikipedie Auschwitz. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Auschwitz> [citováno dne 5. 11. 2022].

Článek na webu Paměť Národa pochody smrti. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specialy/pochody-smrti-nejhorsiprislo-na-konci-valky> [citováno dne 7. 11. 2022].

Článek na webu památníku Terezín o Charlotě Burešové. Dostupné z: <https://newsletter.pamatnik-terezin.cz/jews-from-the-reich-commissariat-netherlands-in-the-terezin-ghetto/?lang=en> [citováno dne 7. 11. 2022].

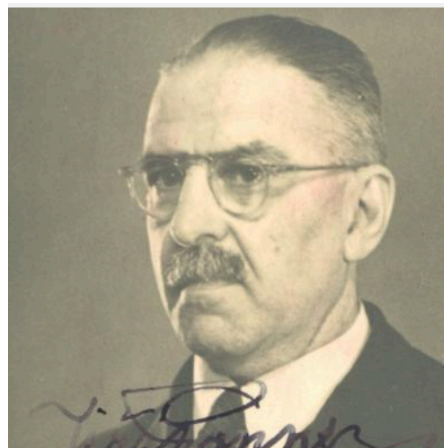
5. Přílohy

5.1. Obrazové přílohy

Obrázek 1 - Emilie Popperová	26
Obrázek 2 - Jiří Popper.	26
Obrázek 3 - Emilie a Jiří na Heinzově a Lottině svatbě..	26
Obrázek 4 - fotka transportního seznamu transportu Aau, kde se nachází Jiří Popper a Emilie Popperová.	26
Obrázek 5 - Heinz Popper na horách.	27
Obrázek 6 - mladý Heinz Popper	27
Obrázek 7 – Jindřich Prokop v cca 90 letech.	27
Obrázek 8 - Heinz po 2. sv. válce.	27
Obrázek 9 – Jindřich slaví Vánoce pár let po válce.	27
Obrázek 10 - Jindřich v Rozhlase.	28
Obrázek 11 - svatba Lotty a Heinze Popperových dne 25. února 1939.	28
Obrázek 12 - Heinz na cestách po Evropě během třicátých let 20. století..	28
Obrázek 13 - svatba Lotty a Heinze. Dostupné z archivu rodiny Prokopových.	28
Obrázek 14 - fotka transportního seznamu W, kde se nacházeli Heinz Popper	28
Obrázek 15 - německý předválečný cestovní deník Heinze Poppera.	29
Obrázek 16 - deník Heinze Poppera, který si psal za války v Terezíně.	30
Obrázek 17 - deník Heinze Poppera, který si psal za války v Terezíně	30
Obrázek 18 - první část seznamu vězňů, kteří se vrátili z Wulkowa.	31
Obrázek 19 - druhá část seznamu vězňů, kteří se vrátili z Wulkowa	32
Obrázek 20 - třetí část seznamu vězňů, kteří se vrátili z Wulkowa	33
Obrázek 21 - čtvrtá a poslední část seznamu vězňů, kteří se vrátili z Wulkowa	34
Obrázek 22 - První část tzv. wulkowanů (vězni z Wulkowa kteří se scházeli po válce).	35
Obrázek 23 - druhá část tzv. wulkowanů (vězni z Wulkowa, kteří se scházeli po válce).	36
Obrázek 24 - František Mändl	37
Obrázek 25 - Karla Mändlová.	37
Obrázek 26 - Karla Mändlová.	37
Obrázek 27 - Karla Mändlová..	37
Obrázek 28 - Karla Mändlová	38
Obrázek 29 - Lotta a Karla Mändlový cca v roce 1931	38
Obrázek 30 - Karla Mändlová	38
Obrázek 31 - František a Karla Mändlovi na vycházce	38
Obrázek 32 - František Mändl.	38
Obrázek 33 - cestovní pas Františka Mändla	39
Obrázek 34 - cestovní pas Karly Mändlové..	39
Obrázek 35 - fotka transportního seznamu transportu AAu, kde se nachází Karla a František Mändlovi..	39

Obrázek 36 - Lotta Popperová ve 30. letech 20 století..	40
Obrázek 37 - Lotta Popperová cca rok 1935	40
Obrázek 38 - Lotta Popperová cca v roce 2009.	40
Obrázek 39 - Lotta Popperová ve 30. letech 20. století..	40
Obrázek 40 - fotka transportního seznamu W, kde se nacházeli Lotta Popperová.	41
Obrázek 41 - Lotta Popperová na cestách po Evropě v průběhu 30. let 20. století (Lotta se nachází vpravo).	41
Obrázek 42 - svatba Lotty a Heinze Popperových 25. února 1939 (Lotta je úplně vlevo)	41
Obrázek 43 - Lotta v hotelu Alcron, kde pracovala během druhé poloviny 20. století.	41
Obrázek 44 - křestní list Lotty Popperové z roku 1939.	42
Obrázek 45 - vysvědčení Lotty Popperové z let 1936–1937 z obchodní školy	42
Obrázek 46 - průvodcovský průkaz Lotty Popperové.	42
Obrázek 47 - Obrázek Jo Spiera pod kterým Lotta pracovala v Terezíně	42

5.1.1. Rodina Popperových

Obrázek - Jiří Popper
Archiv rodiny Prokopových.

679	Popper Gabriel	54679	Privater	6. 6. 1879	III, Schlözerstr. 12	32307
680	Popper Emilie	54680	Haushalt	28. 3. 1891	V, Nürnbergerstr. 30	32280
681	Popper Georg	54681	Privater	31. 8. 1878	V, Nürnbergerstr. 30	32381
682	Cseisler Alexander	54682	Metall- arbeiten	9. 4. 1890	I, Zeltnerg. 25	5223

Obrázek - fotka transportního seznamu transportu Aau, kde se nachází Jiří Popper a Emilie Popperová.

Dostupné z:

http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=5054

[citováno dne 16.11.2022].

5.1.2. Heinz Popper (Jindřich Prokop)

Obrázek - mladý Heinz Popper
Archiv rodiny Prokopových.

Obrázek - Heinz Popper
na horách.
Archiv rodiny
Prokopových.

85	Spiel Marie	18385	Spielwaren- arbeiterin	30. 5. 1900	I. Leimerg. 5	37149
86	Popper Heinz	18386	Tischler	25. 4. 1914	XIII. Wilanerstr. 1443	32335
87	Popper Lotte	18387	Haushalt	23. 9. 1919	XIII. Wilanerstr. 1443	33429
88	Spielmann Hugo	18388	Angestell- ter	3. 5. 1877	Stockhausg. 6	37163

5.1.3. Heinzovy deníky

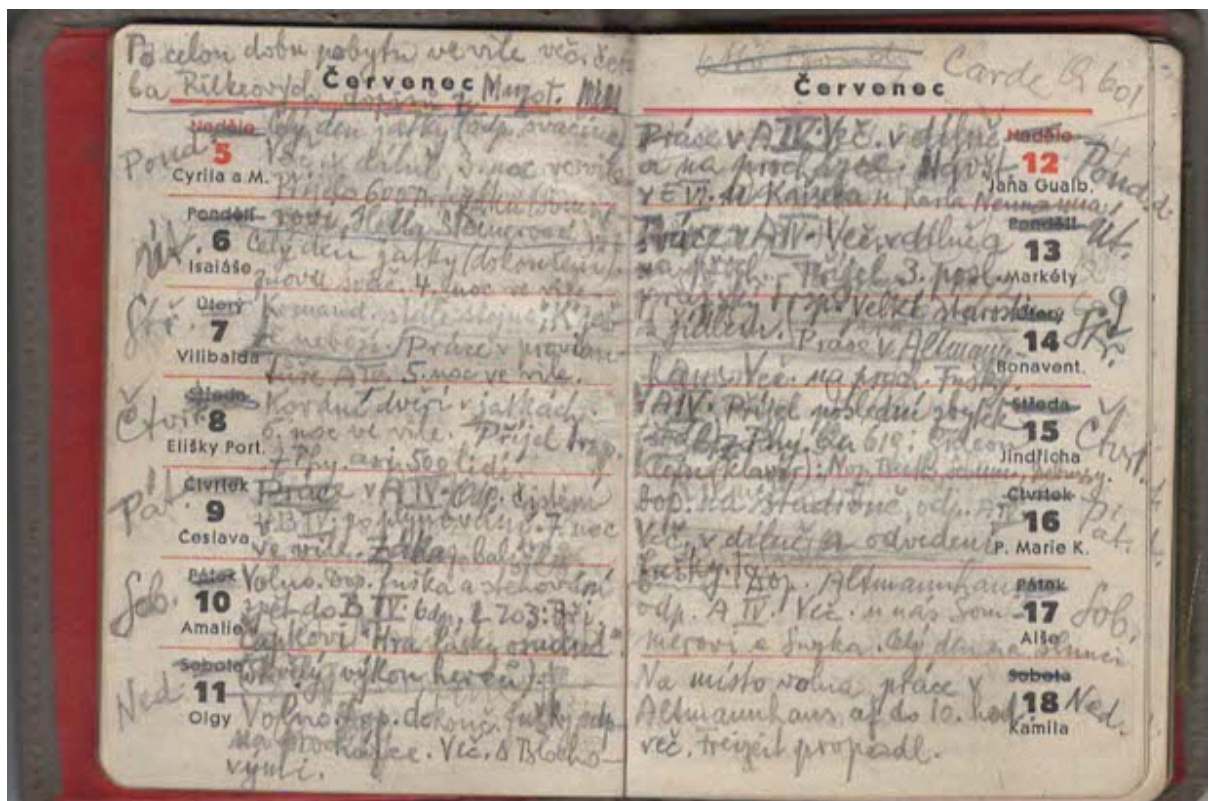
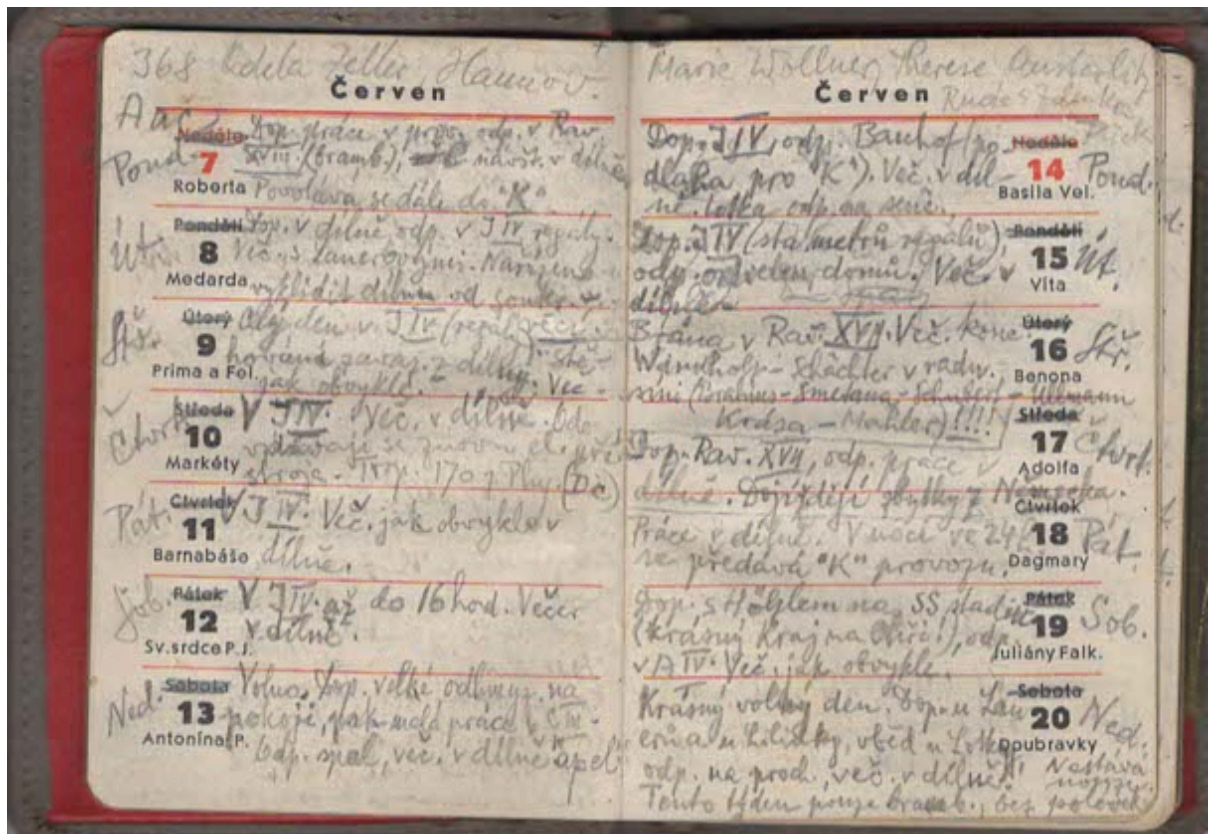
72.

Reise-Episoden und-Bilder.

Erlebt im Sommer 1933 auf einer Reise,
die mich durch die Schweiz, Südfrankreich
und Italien führte.

Einführung.

Am 28. Juni 1933 nahm meine Sommertour ihren Anfang. Mein
Reisegeselle war Hans Heller. Wir fuhren per Bahn bis nach
Sisentis (Graubünden), von wo wir in 10 Tagen die Schweiz
bis nach Genf durchquerten, dann durchreisten wir mittels
Auto-fuß im Verlaufe von ca. 3 Wochen die ganze Provence
kreisförmig und quer von Grenoble bis Marseille. Hiernach per
Bahn die französische und italienische Riviera entlang bis
Genoa, dann über Mailand und den Comerseel ins
Bergell (Val Bregaglia) und durch das ganze Buga-
din bis Landeck. Die zurückgelegte Strecke betrug von Zug

Obrázek - deník Heinze Poppera, který si psal za války v Terezíně. Archiv rodiny Prokopových.

5.1.4. Wulkow

10.2.1945

Vom Barackenbau zurückgekehrt:

1. Adler Gerhard	27.6.25	13495/I-97
2. Adler Gottlieb	1.12.16	2/Dm
3. Aronsfeld Paul	23.3.08	14826-I/114
4. Axt Werner	25.9.22	1-2/XI
5. Bauer Arthur	30.9.00	471/Ck
6. Beck Hans	27.2.24	765-IV/141
7. Beer Oskar	18.4.14	125/Di
8. Behr Robert	1.3.22	3542-I/42
9. Bergmann Dr. Karl	7.3.15	2/M
10. Bernmann Kurt	4.5.23	679/Cv
11. Bernstein Hans	1.8.21	13938-I/102
12. Bloch Ing. Viktor	3.6.10	492/M
13. Blum Heinz	5.7.21	648/AAG
14. Bobek Franz	16.4.04	633/AAV
15. Book Hugo	17.8.15	487/Ad
16. Böhm Ernst	26.10.23	25-IV/9
17. Bondy Peter	10.1.15	34/J
18. Born Fritz	24.7.11	14793-I/113
19. Brann Georg	23.7.20	807/AAV
20. Breier Ludwig	21.11.08	22-IV/13
21. Brunner Leopold	29.6.98	29/S
22. Cernoch Franz	11.12.01	222-IV/140
23. Dittrich Erwin	25.8.23	6-XI/2
24. Dobrin Willy	5.8.09	12528-I/91
25. Eokstein Georg	7.3.22	367/Ba
26. Ehrlich Henry	28.8.00	477-IV/14f
27. Einstein Siegmund	20.7.99	1282-II/30
28. Engelstein Ing. Adolf	1.3.05	969/Cn
29. Epstein Heinrich	3.5.20	632/Bz
30. Fanti Kamil	18.5.05	670/J
31. Feigl Richard	13.11.95	5/Dc
32. Feldmann Ing. Adalbert	5.1.14	558/Am
33. Fest Friedrich	8.5.10	30/Cv
34. Feuerstein Eugen	7.4.14	34/AK
35. Fischer Hugo	5.2.07	9/JB
36. Flatow Ernst Heinz	7.2.07	14762-I/112
37. Fleischel Josef	11.1.05	772/Di
38. Frankenstein Heinz I.	24.11.18	198-III/3
39. Frank Otto	2.3.11	371/K
40. Freund Rudolf	29.7.98	827/Bi
41. Freundel Norbert	2.12.21	12281-I/90
42. Fried Suard	21.4.25	517/AAf
43. Fried Georg	19.4.25	206/Cb
44. Friede August Kurt	3.7.16	10889-I/89
45. Friedländer Adolf	15.7.10	11617-I/90
46. Friedländer Otto	14.3.25	395/Ao
47. Friedmann Abraham	28.12.16	12/JB
48. Friedmann Josef	30.1.12	11/JB
49. Frisemann Josef	28.9.10	31/AAb
50. Fürth Hans	23.11.21	45/AK
51. Fusa Gerhard	26.5.07	11110-I/90
52. Gerson Helmuth	25.2.09	12475-I/92
53. Girr Günther	8.4.18	14042-I/105
54. Görner Willy	26.4.95	10990-I/90
55. Goldbaum Jakob	3.3.98	11-IV/15
56. Goldberger Friedrich	18.9.05	99/J
57. Gottwald Rudolf	9.9.21	358/Ba
58. Graf Wilhelm	12.9.14	291-IV/13
59. Greif Siegfried	16.2.20	398/Cv
60. Gross Wilhelm	6.12.03	500/Co

61	Grossmann Walter	8. 4.1922	573/AAc
62	Grünhut Gottlieb	11.10.1925	206/Cv
63	Grünhut Ullrich	16. 8.1922	205/Cv
64	Grünwald Walter	4. 9.1919	12036-I/90
65	Haas Robert	8. 1.1908	124/Cy
66	Hecht Karl	6. 1.1916	518/Bz
67	Heidt Fritz	25.11.1904	11-VII/5
68	Heiser Manfred	27.10.1924	742-IV/1
69	Herz Viktor	-6.10.1913	147/J
70	Hirschberg Herbert	9. 9.1907	14469-I/107
71	Holl Heinz	6.12.1916	14845-I/115
72	Hornung Berthold	25. 3.1923	451/Cv
73	Hubáček Paul	27. 6.1926	150/Ba
74	Justitz Otto	29. 4.1923	351/Ba
75	Kann Ewald	29. 7.1917	694/J
76	Karpen Willy	7. 5.1920	384/AAm
77	Katz Otto	13. 9.1903	812-IV/14 i
78	Kaufmann Paul	27. 6.1900	42/Ef
79	Keil Siegfried	3. 5.1915	13777-I/100
80	Klarfeld Karl	26. 8.1907	21/Ef
81	Klein Josef	14. 3.1922	838/Am
82	Knöpfelmacher Dr. Erich	17. 7.1899	682/Em
83	Knöpfelmacher Kurt	29. 4.1920	312-IV/14 c
84	Kogon Leopold	29. 8.1916	230/J
85	Kohn Georg	-9. 5.1921	240/J
86	Kohn Heinrich	5. 4.1910	242/J
87	Kolb Herbert	27. 2.1922	1245-II/28
88	Kolbe Fritz	-3. 5.1921	1909/Cv
89	Koralek Josef	10. 6.1903	796/AA1
90	Koxmis Walter	12. 9.1925	61-IV/12
91	Kosiner Ing. Erwin	16. 6.1900	13/Do
92	Kraus Alesch	17. 6.1920	345/Cm
93	Kraus Franz	8. 4.1912	383/Ch
94	Kraus Georg	25. 6.1917	274/J
95	Langer Ernst	13. 9.1910	321/Cc
96	Langfelder Karl	17. 9.1924	815/G
97	Lederer Ernst	15. 5.1920	137/Av
98	Lederer Georg	11. 3.1922	32/Dn
99	Leier Josef	5. 1.1924	575/B1
100	Lenz Helmuth	23. 2.1921	10-III/10
101	Lenzen Ernst	28. 6.1921	341/Ba
102	Leuffen Jacob	19. 9.1920	10-VIII/4
103	Levítus Jaroslav	21.10.1897	502/C1
104	Lichtblau Erich	16. 6.1911	597/Cd
105	Liewerand Wilhelm	8. 5.1909	690/Ac
106	Lindstraus Heimann	20. 4.1902	13659-I/98
107	Löb Werner	-6. 1.1925	311-II/1
108	Löhl Erich	6.12.1921	202/Ch
109	Löwenstein Hans	10. 7.1911	747-XIII/1
110	Löwenthal Otto	18. 4.1923	185/AAg
111	Löwi Walter	19. 8.1913	33/Dn
112	Löwy Friedrich	3. 2.1906	833-IV/14 i
113	Lonek Jakob	2. 2.1912	424-IV/14 f
114	Lustig Franz	1. 3.1916	345/J
115	Mandelbaum Philipp	22. 3.1920	1149-I/18
116	Martinek Hans	29. 2.1924	235/AAe
117	Marx Helmuth	24.12.1925	660-X/1
118	Meder Robert	25.10.1912	13917-I/102
119	Meller Willy	12.12.1911	236/Es
120	Meyer Henrik	28.12.1894	32-VI/6

✓121	Mino Dr. Georg	30.12.06	342/Co
122	Minich Sidonius	7. 6.26	17/Dg
123	Morgenstern Franz	13. 4.17	112/Ak
✓124	Mukden Ing. Alfred	5. 1.11	802/af
125	Neufeld Alfred	27. 3.20	1022-IV/12
126	Neuhans Herbert	11. 9.23	1050-IV/14 n
127	Ornstein Otto	28. 6.23	500/AAAd
128	Paperle Leo	11.11.24	619/Bl
✓129	Pick Erwin	28.11.15	25/Db
130	Pick Franz	26. 1.03	985/J
131	Pick Georg	6. 8.23	49/Dn
132	Pinner Peter	26. 2.22	2850-I/35
133	Pollak Georg	2.10.22	45/Do
✓134	Popper Heinz	25. 4.14	386/W
135	Popper Hugo	26.12.24	971/Cv
136	Popper Josef	26. 6.25	203/Cv
✓137	Raphaelsohn Paul	21. 7.06	799-VII/2
138	Reiser Leo	21. 6.22	308/Bm
139	Riegler Walter	2. 8.23	352-IV/14 e
✓140	Rimpel Ing. Heinrich	10. 3.06	416/J
141	Rosenberg Max Friedrich	20.12.20	18904-I/101
142	Rosenthal Willy	28. 1.86	14607-I/108
143	Rosentreter Julius	18.10.19	823-VII/2
~~144~~	~~Rutar Karl~~	~~4. 4.17~~	~~495/J~~
145	Rückicka Otto	17. 1.11	147/AK
146	Sachs Georg	5. 7.20	50/Do
147	Sack-Elecher Kurt	20.12.23	322/Ba
148	Salzmann Alfred	10. 8.02	13528-I/97
✓149	Sarl Vladimir	19. 6.22	281/AK
150	Smerda Erwin	27. 6.25	21/Dg
151	Seelig Siegfried	17.10.18	215-IX/4
152	Segel Schulimi	14.11.22	294-IV/13
153	Seidemann Karl	10.10.23	696/AAAd
154	Singer Kurt	5.12.07	11131-I/90
155	Spiegel Berthold	27. 7.04	777/AAm
156	Spiegel Maximilian	5.11.16	12/Dh
157	Spitzer Egon	15.12.15	907-IV/10
158	Spitzer Leo	24. 4.03	1074-IV/13
159	Büas Friedrich	6. 5.14	647/G
✓160	Büseland Ernst	21.11.02	287/Ak
161	Büsslund Franz	13.10.07	162/Ak
✓162	Schade Siegmund	~~13.10.07~~ 7.10.10	13324-I/96
✓163	Seheurenberg Klaus	20. 9.25	12594-I/93
164	Schindler Ernst	15. 6.00	20/Bg
165	Schrecker Leo	1. 8.17	70/Dn
166	Schustermann Lothar	29. 6.25	747-VIII/1
167	Schwarz Erwin	22. 3.23	150-IV/15 b
168	Schwarzkopf Heinrich	9. 2.05	540/Cg
169	Stein Otto	16. 4.24	351/AAb
✓170	Steindler Hans	7. 1.20	784/Di
171	Steindler Heinrich	11. 8.23	7/Dc
✓172	Steiner Paul	13. 7.01	512/Ba
173	Stern Heinz	28. 1.26	749-IV/1
174	Stern Kurt Gerhard	3.12.20	572/J
175	Sternberg Edwin	25. 4.25	200-XVIII/4
176	Spitzer Otto	21. 7.10	520/J
177	Sternlicht Heinz	27. 5.25	282/Bm
178	Stimmer Ing. Ernst	5. 7.06	1088-IV/14o
179	Tauszig Paul	29. 7.22	1/Do
180	Toppel Moritz	16. 9.93	123/Bl

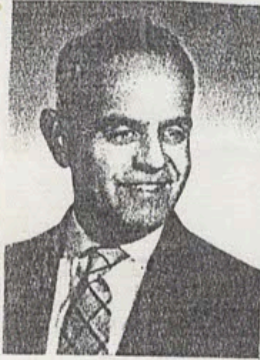
10.2.1945.

✓ 181. Ullmann Leopold	8. 1.15	614/J
✓ 182. Vohryzek Zdenek	10. 8.18	78/Dn
183. De Vries Edgar	27. 2.09	14837-I/115
184. Wachs Robert	16. 7.21	11476-I/90
✓ 185. Wassermann Ing Emanuel	18. 9.04	472/AA1
186. Weigl Kurt	14. 8.26	1272-IV/12
✓ 187. Weinstein Hans	18. 6.25	162/N
188. Weintraub Hugo	14. 8.06	40/Ef
189. Werner Ernst	10.12.20	13624-I/98
190. Wessely Hans	~~13.10.24~~	29/Dg
191. Wessely Josef Hermann	13.10.25	30/Dg
✓ 192. Wilhelm Heins	4. 10.17	130/Cy
193. Weiss Anton	28. 1.07	1083-IV/140
194. Weiss Ernst	29. 5.26	242/Ba
✓ 195. Weiss Paul	19.11.24	645/J
196. Weiss Alfred	18.10.20	1156-IV/12
197. Wohl Fritz	12. 4.94	11157-I/90
✓ 198. Wurm Heinrich	5. 6.04	685/J

Franken

199. Ascher Erika	10. 9.22	4-IX/6
200. Golschmied Gertraud	8. 5.20	12770-I/99
201. Griebentoch Herta	1.11.07	13424-I/96
202. Grünbaum Hanna	2. 5.26	1023/Ba
203. Kalinowski Ruth	1. 5.26	2747-I/34
204. Kraus Martha	14. 9.17	84-IV/15
205. Lustig Theodora	12. 3.24	19-IV/15
206. Mattmann Inge	29. 5.24	13648-I/98
207. Okunski Margarete	16. 7.07	523-I/9
208. Pick Else	15. 3.15	86/Au
209. Syka Mina	30. 7.23	79/Dt
210. Schütz Ursula	19. 4.25	13937-I/102
211. Schwarz Hilda Ernestine	22.12.24	1021-IV/14n
212. Steinhart Martha	27. 2.24	10216-I/82
213. Stekler Katha	25. 3.22	25/Dg
214. Tintner Babette	14.12.15	89/Bh
215. Waldmann Else	13. 1.13	1116-III/2

W U L K O W

Pavel Weis

Josef Fried

Jiří Fried

Hugo Pavel/Popper/

Vl. Suk /Saxl/

Josef Klenka
/Klein/

Jiří Eckstein

Evž. Poltýn
/Feuerstein/

Oldřich Bělský
/Grünhut/

Ed. Dux

Karel Havlík

Ar. Lenzen

Zdeněk Vohryzek

Eduard Kos
/Fried/

Arnošt Lederer

Jindřich Prokop
/Popper/

Kurt Dux

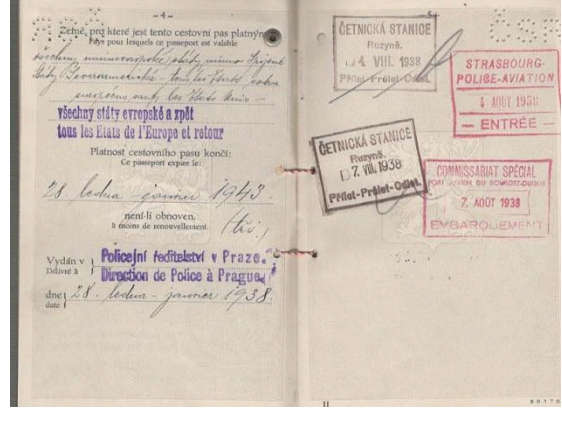
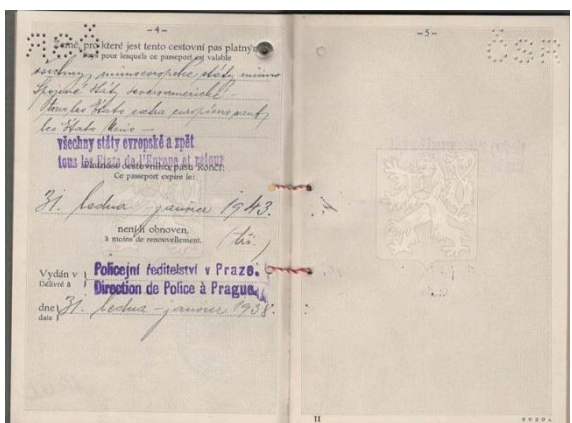
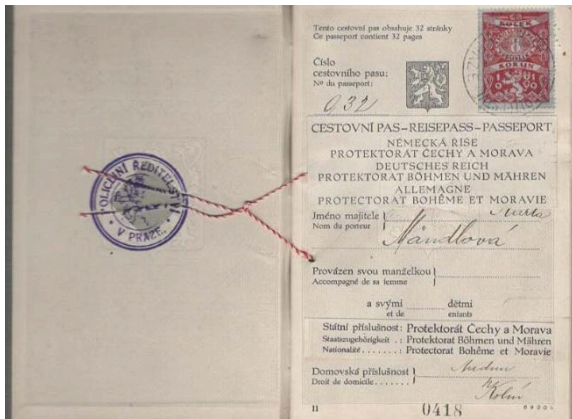

Hanuš Hron
/Weinstein/

5.1.5. Rodina Mändlových

Obrázek - cestovní pas Karly Mändlové. Archiv rodiny Prokopových.

425	Mayer Gustav	Schoherkeuger	21. 8. 1886	I. Jakobsgr. 8	22957
426	Mändl Franz	Mals-fachmann	9. 6. 1885	XIII. Wikanerstr. 1445	26689
427	Mändl Caroline	Hausalt	16. 6. 1896	XIII. Wikanerstr. 1445	26698

Obrázek - fotka transportního seznamu transportu Aau, kde se nachází Karla a František Mändlovi. Dostupné z: http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=5054 [citováno dne 16.11.2022].

5.1.5. Lotta Popperová

Obrázek – Lotta Jurmanová (dříve Lotta Popperová) cca v roce 2009. Archiv rodiny Prokopových.

	Maria	18385	Arbeiterin	1900		
			AB-139			
386	Popper Heinz	18386	Tischler	25. 4. 1914	XIII. Wikanerstr. 1443	32335
387	Popper Lotte	18387	Haushalt	23. 9. 1919	XIII. Wikanerstr. 1443	33439
388	Spielmann Hugo	18388	Angestell- ter	3. 5. 1877	Stockhausg. 6	37163

Obrázek - Lotta v pražském hotelu Alcron, kde pracovala během druhé poloviny 20. století. Archiv rodiny Prokopových.

SOUKROMÁ DVOULETÁ OBCHODNÍ SKOLA
BERGMANNOVA V PRAZE.

Číslo: 3128/32

Vysvědčení.

Alindlová Leta

narodena v Praze, říjnoví devatenácté století
obchodního kurzu, dostává za *dobrý* pololetí školního roku 1936/37
vysvědčení třídy *první a vyznamenání.*
Chování *dobré.*

PROSPĚCH V JEDNOTLIVÝCH PŘEDMĚTECH:

a) povinných:	
V ústřední náuce	<i>dobrý</i>
V účetnictví	<i>dobrý</i>
V obchodní korespondenci české	<i>dobrý</i>
V korespondenci německé	<i>dobrý</i>
V náuce o zboží	<i>dobrý</i>
V jazyce československém	<i>dobrý</i>
V jazyce německém	<i>dobrý</i>
V obchodní korespondenci ústřední	<i>dobrý</i>
V zeměpisě	<i>dobrý</i>
V občanské náuce	<i>dobrý</i>
V literatuře	<i>dobrý</i>
V krasopise	<i>dobrý</i>
b) nepovinných:	
V psaní strojem	<i>dobrý</i>
V tělesné výchově	<i>dobrý</i>

Úprava písemností: *dobrý*
Začíná: 30 hodin, z nich teoretická 9
V Praze dne 30. srpna 1937.

Farní úřad církve československé v Praze 19

Republika Československá.
Kniha narozených:
Svazek 74, strana 53, čís. běžné -

Rodný a křestní list.

Den, měsíc, rok	narození	23. září 1919, jda. list, dvát. st. devát. měst.
	křtu	30. srpna 1937, jda. list, dvát. st. šest. měst.
Místo narození, pop. číslo domu, soud. a pol. okres	Praha 7 257	
Jméno pokřtěného	Leta	
Náboženské vyznání	československé	Pohlaví: <i>žena</i> , Původ: <i>manžel.</i>
Otec	<i>František Emanuel Janoušek, Praze 10. kř. (jda. list, dvát. st. šest. měst.) a Bedřich z. Krasov.</i>	
Matka	<i>Karolína Anna Leopolda Schmeida z Tel. (jda. list, dvát. st. šest. měst.) a Samplové.</i>	
Křtil	<i>Jan Štáma, jda. list, dvát. st. šest. měst.</i>	
Kmoltí a svědkové	<i>Jan Křt. ml. Kloupek z Tel. (jda. list, dvát. st. šest. měst.)</i>	
Lékař nebo porodní asistentka	<i>Olga Polková</i>	
Poznámka	<i>Zrozena 23. září 1919, jda. list, dvát. st. šest. měst. a křtěna 30. srpna 1937, jda. list, dvát. st. šest. měst.</i>	

v Praze dne 30. srpna 1937
Jan Štáma

KULTURNÍ SPRÁVA
NV hl. města Prahy

Záznam o průvodcovských kurzech a zkouškách

angl. jazyk
zkoušky složila dne:
12. 12. 1937

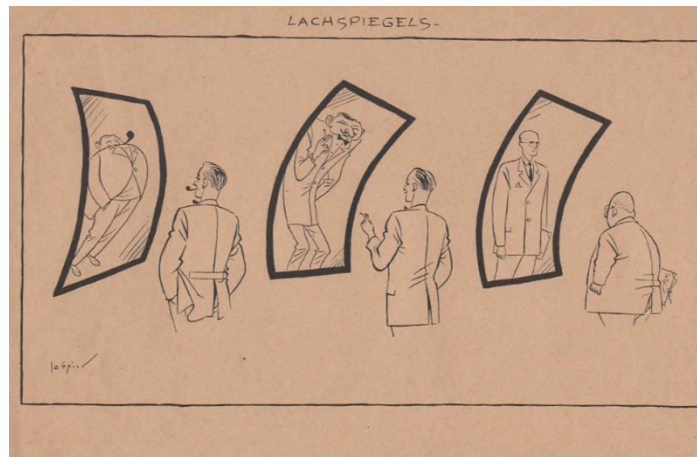
PRŮKAZ PRŮVODCE PRAHOU

Číslo průkazu 01066
Jméno *Furmanová Charlota*
Rok narození 23. 9. 1919
Bydliště *Kovářská 7, Pna 3*
Číslo obč. průkazu 197880 HS-62
Charlota Furmanová
Podpis držitele průkazu

Držitel tohoto průkazu je oprávněn k průvodcovské činnosti v rozsahu: *okružní jízdý*

Průkaz vydan KS NVP dne 10. dubna 1940
Karel Urban
117, Národní správa NVP

5.2. Písemné přílohy

5.2.1. Písemná příloha č.1

Nepublikovaný rozhovor s Lottou Popperovou pro Židovské muzeum v Praze, který vedla Anna Lorencová tazatelka Židovského muzea. Rozhovor proběhl v lednu roku 2004. (Rozhovor jsem nepřepisoval já. Nevím, zda je rozhovor přepsaný celý a jestli byl nějak upravován).

Rozhovor s Lottou Jurmanovou (Lottou Popperovou)

Anna Lorencová - A.L. - (tazatelka, spolupracovala s Institutem Tereziánské iniciativy a Židovským muzeum)

Lotta Jurmanová - L.J. - (Lotta Popperová, prababička autora profilové práce Příběh Lotty a Heinze Popperových za druhé světové války)

L.J.: Jmenuji se Lotta Jurmanová, rozená Mändlová, narozena v Praze
23.9.1919.

A.L.: Čím byli vaši rodiče?

L.J.: Maminka byla v domácnosti a otec byl podnikatelem, ačkoliv ne z vlastní vůle, protože studoval jednak ekonomii a jednak studoval na konzervatoři klavír a byl všestranně nadaný na vše možné, s výjimkou podnikání. Ale jelikož se přičlenil do rodiny takového gründera, který měl mnoho dcer a dva velké podniky, tak mu bylo určeno, aby se prostě stal majitelem jedné malé továrny na karamelizování sladu pro výrobu černého piva.

A.L.: Kde jste žili?

L.J.: Po válce byla ještě bytová nouze, to jsme bydleli v Žitné ulici u nějaké staré tetičky v Praze.

A.L.: Tady se také vyráběl slad?

L.J.: Ne, ten slad se dovážel, tady se to nevím jak karamerizovalo nebo něčím obohacovalo a pak to šlo zpátky do pivovaru. V pětadvacátém roce dědeček koupil v Bílkově ulici dům č. 6.a moje matka a dvě další její vdané sestry se tam ubytovaly a vlastnily ten dům až do roku 1936, kdy byl prodán po vzájemné shodě.

A.L.: Kolik vás bylo sourozenců?

L.J.: Já jsem jedináček.

A.L.: Jak jste byli orientováni z hlediska národnostního?

L.J.: Na to bude velmi těžká odpověď. Můj otec byl z ryze českého prostředí, já už jsem vám myslím říkala, že byl bratrancem Otakara Fischera, a ovšem rodina mé matky pocházela z Moravy a mluvilo se tam převážně německy. Otec se tak nějak nechal zatáhnout úplně do kruhu přátel mé matky, až mu to ta česká větev dosti zazlívala. Víím, že za tetičkou Fischerovou jsem chodila vždycky jenom já s tatínkem, protože maminka mluvila tak špatně česky, že jsme tetičku nechtěli dráždit. Jinak to byly kruhy takové, jak bych to řekla, intelektuálské, a ne zase ryze intelektuálské, byla tam spousta známých, kteří taky byli obchodníky a tak, nebylo to jednoznačně zaměřené na nějaký směr, na nějaké politické přesvědčení. Okruh přátel mých rodičů to byla taková otevřená společnost. O to více, že jedna z mých tetiček, která tam taky bydlela, byla akademická malířka, taky se potom provdala za malíře, chodili tam lidi jak z německého, tak z českého prostředí, umělci a tak, a moje tak, a moje největší potěšení bylo chodit k ní do ateliéru, jednak se učit kreslit a jednak jako desetiletá patnáctiletá stát momentky na nějaké pohybové studie a tak. Nebylo to vůbec zaměřené na jednu určitou věc, já jsem nepoznala ten rozdíl, jsi Češka, jsi Němka, já jsem byla občan Československé republiky, těšila jsem se ze všech výhod té naší demokracie a tím to pro mě končilo.

A.L.: Říkala jste, že tatínek byl všestranně nadaný. Hrál.

L.J.: Krásně, každý večer. To ještě nebyla televize, takže večery u nás doma znamenaly, že táta seděl u klavíru, chodily návštěvy z domu nebo příbuzní a poslouchali.

A.L.: Vás k tomu taky vedl?

L.J.: Maminka moc hezky zpívala, takže to bylo krásné. Já bohužel jsem se jim nepovedla. Po deseti letech učení u paní Sommerové jsem zjistila, že umím jenom to, co si nadřu, a to není o muzicírování. Můj tehdejší snoubenec spíš uměl s mojí maminkou si hezky zahrát, kdežto já jsem... A.L.: Váš snoubenec byl...

L.J.: Ano, to byl Jindra.

A.L.: Ve 30. roce bylo sčítání lidu, nevzpomínáte si náhodou k čemu se vaše rodina hlásila?

L.J.: To vííme, protože to bylo po válce strašně nebezpečné, v šestačtyřicátém nám přišli říct, ježíšmarjá, snad se rodiče nehlásili německy, to byste byli ohroženi a museli byste do odsunu. Ale byli hlášeni židovskými. Ale já samozřejmě o tom vůbec nic nevěděla. To bylo tak: já jsem byla osvobozená od náboženství a můj otec, který jinak se mnou hrozně rád debatoval a vysvětloval mi věci, tak v otázkách náboženství byl strašně zdrženlivý. Když mi bylo asi 14 let, tak mi přinesl Bibli, Starý i Nový zákon a řekl, to si musíš přečíst, jinak nebudeš kultivovaný a civilizovaný člověk. Ale by si k tomu sedl, aby se mnou něco prodebatoval, k tomu se neměl.

A.L.: Takže rodiče byli asimilovaní?

L.J.: Ano. Některé svátky se vůbec nedržely. Prarodiče určitě ještě dodržovali svátky, ale já jsem se nikdy za svého dětství ničeho takového neúčastnila...

A.L.: Ani na náboženství jste nechodila?

L.J.: Já jsem chodila myslím v obecné škole, ale na gymnázium už ne. Ale já jsem samozřejmě tu Bibli četla. Já jsem ji neodložila. A.L.: Věděla jste, že jste Židovka?

L.J.: Ne, to jsem si začala uvědomovat po třiatřicátém roce, když začaly ty strašné věci. My jsme denně četli Prager Tagblatt a mně už bylo třináct let, a teprve jsem si uvědomovala, že jsem taky Židovka. Jinak Židovství se u nás projevovalo tím, že když byly Židovské svátky, tak my jsme měli volno ve třídě. To bylo vše, na čem jsem participovala, jinak nic.

A.L.: Do jaké školy jste chodila?

L.J.: Já jsem chodila do lycea, od začátku do lycea. Lyceum mělo taky tu obecnou.

A.L.: Do německé školy?

L.J.: Ano. Ale můj otec přísně dbal, já jsem měla českou slečnu na soboty, která se mnou mluvila česky, otec se mnou mluvil česky, já jsem ve třech letech mluvila oba jazyky. Ovšem písemný projev český, to jsem měla co dohánět. Po ukončení sexty na gymplu jsem z té německé školy utekla. Nevím, jestli jsem udělala dobře, protože tím pádem nemám maturitu. Ale to ovzduší v té škole začalo být tak já jsem se tam necítila dobře. A.L.: Byla to německá škola a už něco jste cítila jako...

L.J.: Ano. Už přišli někteří noví profesori a byli... to bych vás moc nudila, kdybych vám to všechno řekla, to je hrozně dlouhé.

A.L.: Ale je to moc zajímavé. Kam jste chodila do německé školy? L.J.: To bylo v Charvátově, ta budova je zbořená. Když projdete Charvátovou úplně na konec, tak je tam takové náměstíčko, kde jsou stánky a vchod do metra, do béčka. Tam stála velká budova, roh Vladislavovy, a to bylo reformně reálné gymnázium německé dívčí. Něco jako vyšší dívčí.

A.L.: Tomu říkáte lyceum?

L.J.: Ano, protože to dříve bylo lyceum, původně, a takhle se to nazývalo. Ale bylo to reformně reálné gymnázium. V té třídě bylo počínaje rodinou Petschků až po hitlerovské emigranty, Němce, kteří se k nám v 30. letech uchýlili, přes vysokou šlechtu, já tam měla hraběnku Schönbornovou, Černínovou a nevím co ještě. Ale byla tam potom taky dcerka tehdejšího sovětského vyslance v Československu, která se měla naučit německy a pár velmi nacisticky zaměřených žákyň, ale jako děti jsme to nějak... a dcera pana Auerbacha z filmových ateliérů, Dáša. Jednou jsme byly potrestané s Dášou, protože jsme o přestávce mluvily česky. To se nesmělo. Byly jsme tam prý proto, abychom se naučily německy. Taky si pamatuju, že jsem platila jakési školné. Že jsem tam v pololetí dostávala nějaké složenky.

A.L.: Takže to nebyla asi státní škola.

L.J.: Ale byla, určitě.

A.L.: Bylo tam víc Židovských dívek?

L.J.: Většina. Dodnes mám přítelkyni šlechtičnu, Němku, žijící teď v Německu [nesrozumitelné] von Rittersfeld, byla jsem u ní na návštěvě a ona mně furt volá. My jsme se dokázaly přes všechny ty věci nějak přenést. A to přátelství nám zůstalo celou dobu.

A.L.: Z toho, co vyprávíte soudím, vlastně je to jasné, že jste byli ekonomicky dobře

situovaná rodina.

L.J.: Až do devětadvacátého roku.

A.L.: Taky jste jistě hodně věděli, měli jste styky s německými emigranty? L.J.: Ne, vůbec ne. Pokud já jsem neměla ve třídě nějaká ta děvčátka, jinak jsme styky s německými emigranty neměli.

A.L.: A proč do devětadvacátého?

L.J.: Byl krach na newyorské burze. Můj otec, jak jsem předeslala, nebyl moc dobrý obchodník a těsně předtím přikoupil ještě jednu malinkou továrničku v Libni a vrazil do toho veškerý svůj kapitál. Moc jsem o tom nevěděla, já jenom vím, že otec byl v nervovém sanatoriu, že se pokoušel o nějakou hloupost a švagři, kteří byli zaměstnaní v druhé firmě mého dědečka, museli nějak otcovu fabriku podpořit. Od té doby už se nedá říct, že bychom si byli žili moc na velké noze.

A.L.: Vaše situace se citelně zhoršila?

L.J.: To už jsem taky pořád doma slyšela, i když dítě má úplně jiné zájmy a starosti, ale přesto to ke mně pronikalo, byly neustálé debaty o penězích, o tom, o onom atd.

A.L.: Říkala jste, že od třiatřicátého roku už i tady byla jiná atmosféra. Neuvažovali rodiče nebo vy sama o emigraci?

L.J.: To vám nemůžu tak přesně říct, protože mně bylo třináct, když to všechno vypuklo. Zpočátku rozhodně ne, protože tady převládal ten naivní názor, nám se to přece nemůže stát. A hlavně člověk nebyl tak ochotný, jako jsou dnešní lidi, honem rozhodnout, změnit bydliště, vůbec jsme o tom neuvažovali, až později, to už jsem potom dospívala, to už jsem chodila s Jindrou, můj otec měl nějakého bývalého společníka ještě z dob, kdy studoval v Berlíně, ten byl v Americe a poslal rodičům affidavit. Rodiče to odmítli, protože to nebylo i pro mě. Já už jsem byla nějak moc velká, nevím proč, bohužel, kdyby bývali tenkrát odjeli, tak ještě by mohli dožít v těch státech. Docela jinak reagovali rodiče mého tehdejšího snoubence. Ti nechtěli vidět, byli jak pštrosi, a tím pádem hodně ovlivnili Jindřicha, a přestože tatínek mého exchotě měl zastoupení anglických a italských firem, to byly nábytkové a dekorační látky, takže tady byl nějaký most se zahraničím, tak prostě absolutně odmítal možnost, abychom alespoň my mladí šli.

A.L.: To je zajímavé, lidé z takového prostředí spíš odcházeli.

L.J.: Já vím, já si to taky vyčítám. Já jsem asi taky byla taková nepružná osoba. My jsme mohli vzít batoh a jít. My jsme se brali 25. února 1939, to bylo tři neděle před 15. březnem. Do 1. května byla ještě možnost odjet do Británie bez víza. Musím říct, že ti angličtí šéfové se nechovali dobře, ale vůbec ne. Ti nehnuli prstem. Jediné, co bylo, že jsme tam odeslali bedny s mojí výbavou a nějakou krabičku se šperky. Ale že by se byli starali o to, protože Jindřich tam předtím byl myslím rok na praxi, takže pro ně nebyl cizí člověk. Chovali se velice velice odtažitě. Tak jsme tady uvízli.

A.L.: Ve vaší společnosti vašich rodičů se nerozlišovalo, jestli je někdo žid nebo nežid.

L.J.: Ne. Vůbec ne.

A.L.: Když jste dospívala, byla jste nějak zaměřená? L.J.: Spíš v levicových kruzích samozřejmě. Já jsem začala chodit s Jindrou, když mi bylo patnáct, takže jsem byla

jeho pygmalion. On mě zavedl do kruhů svých známých a tam bylo hodně takzvaných salonních komunistů. Já jsem sice ve straně nebyla před válkou, ale byla jsem hodně ovlivněná tím klukem, co šel do Sovětského svazu a už se nevrátil. Já si vzpomenu za chvíli. Většinou to byli synkové z mnohem bohatších domů, než jsem pocházela já, ale bylo to módou tenkrát a oni si skutečně mysleli, že jsou socialisté a komunisté. Někteří byli, ale většina velmi povrchně. Chodila jsem do Přítomnosti s manželem na přednášky, chodili jsme hodně hodně na koncerty a do divadla a tak.

A.L.: Jak se u vás změnila situace po okupaci?

L.J.: První den zavřeli všechny konta bankovní.

A.L.: Já jsem měla na mysli konkrétně vaši rodinu podniky?

L.J.: Otec okamžitě dostal treuhändra, on měl už jenom jednu továrnu ve Vysočanech. Během týdne tam nastoupil nějaký treuhänder, už ale za druhé republiky si vzpomínám, přesně vám to neřeknu, že tam někoho měl nasazeného, protože když mi chystali výbavu, tak už tam někdo spolu s otcem... já vám nechci říkat bludy, já to nemám v hlavě přesně srovnané. Pak jsme hned vyletěli z bytu, my jsme bydleli v Bubenské. To byla čtvrť, že kterou Němci okamžitě obsadili, a my jsme měli ohromné štěstí v tom, jsme nemuseli do Starého Města, já nevím, jak se to tátovi podařilo, my jsme dostali ve Strašnicích dva malinkaté byty na stejném podlaží, bez ústředního topení samozřejmě a tak, ale tam směli zřejmě židy ubytovat. Takže ve čtyřicátém nebo v jednačtyřicátém jsme se odstěhovali z Bubenské, třikrát jsme měnili byt a pak až do deportace 8. února jsme bydleli ve Strašnicích.

A.L.: Když jste byla tak málo nábožensky a "rasově" zaměřená, setkala jste se navzdory tomu s nějakým antisemitismem ještě za první republiky?

L.J.: Ne, vůbec ne. Za první republiky teda vůbec ne. Ale já jsem taky neměla možná příležitost. Někdy jsem měla dojem, že se pohybuju v určitém uzavřeném kruhu, v uzavřené společnosti. Neměla jsem ten pocit, že to je správné, ale nevěděla jsem, jak z toho ven.

A.L.: Třeba ve škole...

L.J.: Tam až potom, skutečně řekněme v kvintě, v sextě, ale to vycházelo jenom z některých děvčat a těch bylo vždycky méně.

A.L.: Otec tam asi dlouho už nemohl zůstat.

L.J.: Ne, vůbec ne, samozřejmě. Prakticky to bylo tak, že jsem já byla jediná, která trošku mohla načerno něco vydělávat.

A.L.: To jsme si ještě neřekly. Vy jste opustila po sextě školu.

L.J.: Otec byl velmi nešťasten, že jsem to udělala, a řekl, teď okamžitě půjdeš do obchodní školy, protože ta je pro praktický život nejlepší. Tak jsem chodila do Železné, už nevím, jak se ta škola jmenovala, na roční kurz obchodní školy, a tam jsem právě pociťovala, že můj písemný projev v češtině je mizerný, tak jsem dělala, co jsem mohla, abych to dohonila. A potom jsem šla jako učeň do fotografického ateliéru Heda Poláková. To byla dost známá fotografka portrétní.

A.L.: To byla taky židovka?

L.J.: Ano. Potom to taky musela zavřít samozřejmě. A Jindra se přeškoloval na

truhláře, nejdřív ho učil jeden mistr v Holešovicích, potom už nesměl, tak šel dělat na židovskou obec. A tím pádem jsme se dostali do transportu dřív než rodiče, protože to bylo ještě v době výstavby ghetta, tak tam potřebovali řemeslníky.

A.L.: Muž byl v Ak?

L.J.: Nebyl v Ak, ale byly to takové řemeslnické transporty byli jsme transport W, 387 bylo moje transportní číslo.

A.L.: To bylo někdy začátkem roku 1942?

L.J.: Ano, 8. února 42. Rodiče přišli až v srpnu a bohužel jeli okamžitě dál. Okamžitě – za deset dní. Tím, že jsem neměla nejmenší kontakty na nějaké vlivné osobnosti, Jindra právě tam svoje rodiče udržel, ale taky jenom o půl roku déle, protože se znal s inženýrem Zuckerem, on s ním totiž hrával komorní hudbu. Ne tam, ale předtím doma. Zucker mu tenkrát řekl, jenom jedny rodiče můžu... Tak samozřejmě tam zůstali oni, ale to bylo úplně jedno.

A.L.: Šli někam do Polska?

L.J.: Moji rodiče zmizeli tak, že ani nevíme, jestli vůbec někam dojeli. Ta moje německá spolužačka dost věděla od Němců, že byly transporty, které vůbec nikam nedojely, že se buď plynalo ve vlcích přímo... ona mi to tak vypravovala. Prý byl nějaký voják, měli někam jet, a řekli jim, halt, ten váš vlak tady zůstane až se vydezinfikuje ta trať. Anebo byli postříleni. A.L.: Nevíte, jak se ten transport jmenoval?

L.J.: AA, víc nevím, bohužel. Dívala jsem se do Pinkasovy synagogy a tam jsem je nenašla.

A.L.: Podíváme se potom do Terezínské pamětní knihy, tam bychom je měli najít.

L.J.: Odjeli z Prahy v srpnu 1942 a za pár dnů jeli dál. Kdežto Jindrovi rodič odjeli z Terezína začátkem 1943. Tím, že byl řemeslník, to měl v Terezín relativně dobré. Ve Vrchlabských kasárnách, jak byla nemocnice, truhlařil prakticky celou dobu. Až do toho Wulkova. Což mělo ohromné výhody.

A.L.: Váš muž měl již před transportem řádné zaměstnání?

L.J.: Ano, řádné. On je o šest let starší než já, jeho otec měl zastoupení firem a on mu dělal kancelářskou sílu. Chodil normálně do práce do kanceláře.

A.L.: To byla ta anglická firma?

L.J.: Ano. Taky už nevím, jak se jmenovala.

A.L.: A co vy jste dělala?

L.J.: Abych trochu něco přivydělala, tak jsem dělala dekorační věci. Kolorovala jsem staré rytiny. To bylo knihkupectví André v Havířské ulici, to bylo velké knihkupectví, taky to byli židovští majitelé, ale byli nějak zadobře s lidmi, kteří to převzali, tak mi zadávali práci, já jsem kolorovala staré rytiny.

A.L.: To jste dělala doma?

L.J.: Doma. Když přestal import dekoračních látek z Anglie, tak všude, kde měl tchán zákazníky, to byly takové malé ateliéry, kde prodávali nábytek a takové věci, jsem podle jejich katalogů vzorků pomalovávala třeba plátno a oni to používali jako náhradu na čalounění. To byly textilní barvy, taky jsem malovala šátky a prádlo, ale to bylo všechno načerno. Já jsem oficiálně nebyla samozřejmě nikde zaměstnaná. Věděla to jedna moje známá, nějaká paní Spitzová, Máňa Spitzová, to byli lidi, s kterými jsme se už nevím, jak poznali, a chodili jsme spolu na kurzy španělštiny. Tam jsme se seznámili, oni šli trošku dřív do Terezína než my, a já jsem bydlela s ní na cimře a ona mě asi doporučila, protože věděla, že trošičku jsem výtvarně schopná.....

A.L.: Takže jste byla v laučárně?

L.J.: V laučárně, ano.

A.L.: Kde jste bydlela?

L.J.: Nejdřív v Hamburských kasárnách a potom jsme se stěhovali a já doufám, že jsem to napsala správně, jmenovalo se to Jägergasse.

A.L.: To je krátká ulice od Hamburku k Magdeburku?

L.J.: Ano, tam byl takový starý barák a já už nevím přesně, kdy jsme se tam odstěhovaly. Tam taky měl potom Jo Spier a všichni ti malíři taky svoji dílnu. Bylo nás osm v malé místnosti, ale přece jenom to bylo lidštější. Nakonec jsem dostala úplně malinkatou mansardu v tom domě v Jägerstrasse. Tam jsem potom bydlela s manželem. Já vlastně nevím, jestli jsem to nedostala mezitím, co byl ve Wulkowě, protože když se vraceli, tak už se nastěhoval ke mně. Asi. Já se přiznám, že jsem se tak strašně snažila na všechno zapomenout, že teď s tím mám skutečně práci si to vyvolat.

A.L.: V Terezíně byl bohatý kulturní život...

L.J.: Ano. A díky tomu můžu říct, že jsme se nestali úplnými neurotiky nebo bláznů nebo co. Protože to nás udržovalo. Existuje báječná brožura. Určitě ji znáte. Tam speciálně se píše o kulturním životě...

A.L.: Je to Šormová nebo Vrkočová?

L.J.: Nevím, já ji mám doma. Ale to skutečně byla naprostá pravda. To bylo lano pro nás. Tu chvíli, když jste byla na koncertě, nebo když jsme nacvičovali sbory z Prodanky...

A.L.: Tak jste byla taky v nějakém sboru?

L.J.: Já ne, já zpívám moc špatně. Ale holky v dílně, když jsme pracovaly, tak některá děvčata do toho sboru chodila, a my jsme potom všechny zpívaly.

A.L.: Manžel hrál v Terezíně?

L.J.: Ne, vůbec ne. Mám dojem, že to byla hrozná chyba, on se toho vzdal i po válce.

A.L.: Takže divadla, kabarety, to jste všechno...

L.J.: No ježišmarjá, to jsem všechno velice aktivně prožívala. A potom, já už zase nevím, jak to bylo, když skončila laučárna. Nám potom říkali, že pražské gestapo se nějak pohádalo s terezínským vedením a udělali tam jako razzii, že prý tam byly

nalezeny cigarety. Aby měli prostě záminku nás zavřít a tu dílnu zlikvidovat.

A.L.: Nebyla ta laučárna na náměstí?

L.J.: Ano.

A.L.: Tu potom vyklidili při akci Verschönerung.

L.J.: Asi. Já už nevím.

A.L.: Pak se tam zřídil park.

L.J.: Fakt je, že jsme byly tři dny a tři noci zavřené v trezoru poštovní spořitelny.

To nevíte?

A.L.: Ne.

L.J.: Celá moje dílna, jednoho dne nás popadli a zavřeli, bez jídla, bez vody jsme tam byly tři dny a tři noci.

A.L.: Poté razzii to bylo?

L.J.: Ano. A právě nám potom vykládali, že si vyřizovali účty dvě německé skupiny.

A.L.: A kde bylo to vězení?

L.J.: V poštovní spořitelně. Úplně malinké kamrlíky to byly, neptejte se, co se tam dělo, ale my jsme byly úžasné tenkrát. My jsme byly tak úžasné, že jsme se smály a že jsme se podporovaly. To nejhorší bylo potom. Když nás za tři dny propustili, tak já jsem se složila, protože jsem měla takový pocit, že přijdou zas. V tu chvíli jsem byla velmi statečná, ale od té doby mám právě takové symptomy, vždycky když se něco děje, tak to dovedu zvládnout. A potom je to moc ošklivé se mnou. Většina těch dívek jela dalším transportem. Mě zachraňoval manžel, který byl nepostradatelný v té truhlárně. Teď už vám nepovím, jak to bylo, kdy ten malíř Spier převzal celou tu dílnu, a já jsem tam potom seděla se skutečnými malíři, to byli Holanďané...

A.L.: Spier byl taky Holanďan, že jo?

L.J.: Ano. Ti dělali kopie, prakticky falzifikáty nizozemských mistrů, jeden byl specializovaný na Van Hoolena (?) a takové věci, a taky jeden rakouský malíř, který měl zas jinou specializaci, já vám teď nepovím, na kterého rakouského malíře, ale to byli lidi na úrovni. Pak tam byla paní Charlota Burešová, s kterou jsem se velice přátelila, a ta mě právě přivedla k architektu Zelenkovi a když se potom dělal Brundibár a dělalo se Třetí zvonění a všechno to, tak jsem směla natírat kulisy. Nemůžu říct malovat. Ale nedovedete si představit ten pocit, že člověk mohl vůbec něco dělat. Nemusel pořád jenom myslet na to, jdu zítra do dalšího transportu.

A.L.: A měla jste pocit strachu?

L.J.: Ano, jistě. Jednak jsem byla hned z kraje dvakrát v transportu. Já už vám neřeknu, jak to bylo, že jsem zase z toho... já už to nevím přesně. A právě po tom zavření to bylo velmi nebezpečné. Pak tam byl nějakou dobu klid, až zase ku konci.

A.L.: Když tu laučárnu zavřeli, pokračovala jste v podobné práci?

L.J.: To už právě přesně nevím. Ale ano, ale ne už tam. Do té budovy na náměstí už jsem se nevrátila. Tam byly ještě rámary, tam jsme nebyly jenom my s těmi stínítky

a krabicemi, bylo toho tam více.

A.L.: Taky se tam nějaký čas vyráběly bedny.

L.J.: Snad. My jsme směly jít vždycky jen tou cestou do našich dveří, já fakt nevím.

A.L.: Vy jste většinou malovala?

L.J.: Ano. Malování a návrhy na keramiku, protože potom tam byla malá pec a dělala se keramika. A návrhy na loutky a takové věci. To jsem všechno dělala. Pak najednou celá ta dílna byla v domě v té Jägergasse, ale mezitím mám absolutní díru. Vůbec nevím.

A.L.: Věděla jste v Terezíně, z nějakého dopisu, který jste dostali, nebo z pohlednice, co se děje s těmi lidmi, co odešli?

L.J.: Ne. My jsme to nevěděli. Ale nevím, to už jste tam musela jistě být, víte tu věc, jak nás vyhnali...

A.L.: Do Bohušovické kotliny ke sčítání.

L.J.: Na to takzvané sčítání? To už jste tam byla, tak to vám nemusím povídat.

A.L.: Já jsem tam byla v Terezíně od jednačtyřicátého roku a tohle bylo až v třiačtyřicátém.

L.J.: Ano. Ani tenkrát jsme neměli tušení, jak blízko jsme byli konci. Já myslím, že jsme museli být svým způsobem otupení. Jinak bychom to asi nebyli přežili. Já jsem se velice spřátelila se Spierem a on mi jednoho dne řekl, podívej, ty máš nadání tak akorát na dekorativní. Z tebe malířka nebude. Ale jelikož uměl bídne německy, tak jsem mu dělala celou administrativu, chodila jsem po kancelářích v Magdeburku a taky jsem chodila reklamovat, když byly transporty a seděly komise, tak jsem tam vždycky čekala na ty výsledky a roznášela jsem je našim zaměstnancům. Takže já jsem pak nakonec dělala zčásti práci administrativní. Tam bylo pár skutečných umělců a mezi ně se nikdy nepočítám, a stejně mi to zachránilo život, ta troška toho malování.

A.L.: O tom Spierovi někteří lidé špatně mluví, že kolaboroval? Měla jste takovou možnost...

L.J.: To všechno jsem slyšela po válce samozřejmě. Kolaboroval... On byl protekční dítě, protože tam směl mít manželku, děti i svého otce. Takže nějaká protekce byla kolem něj už z toho Holandska.

A.L.: Do Terezína přišly z Holandska vůbec jenom prominentní vězni.

L.J.: Ale do jaké míry byla nějaká kolaborace s Němci, to bych silně pochybovala. On byl velmi sionisticky zaměřen, my jsme se strašně hádali, i když jsme se velice přátelili, on pak ale nešel do Izraele, šel do Spojených států. Podívejte se, například najednou ho volal lágrkomandant a on musel k němu a musel mu vymalovat nějaké věci na dekoraci. Kdyby byl řekl ne, tak ho zastřelili. To bylo těžké. Víte, ty meze mezi kolaborací a nedobrovolným jenom neprotestováním jsou velice úzké.

A.L.: Jak jste to prožila ze zdravotního hlediska?

L.J.: Velice špatně. Já jsem od začátku měla neustálé avitaminózy, hlavně první dva

roky byly moc špatné. Já jsem otékala na celém těle, měla jsem takové edémy, a jediné díky tomu, že manžel byl v té nemocnici a že tam primářem byl profesor; já už nevím, jak se jmenoval, ale byl přednosta kliniky plzeňské ČKD původně. Ten mně vždycky dával kalciové injekce, to je k neuvěření, a tím mě vždycky dostali do normálu. Nakonec jsem dostala zarděnky ve dvaadvaceti letech a po nich mi zůstala srdeční ischemie. Protože jsem je dostala v dospělém věku, já jsem najednou nemohla vůbec do schodů, a to mi prakticky zůstalo celý život. Když jsem přišla po válce na první EKG, tak mi lékař řekl, to budete mít vždycky. Ale díky dnešní pokročilé péči se to udržuje.

A.L.: Manžel se hlásil do Wulkowa dobrovolně, nebo byl předvolán?

L.J.: To vůbec neexistovalo, dobrovolně. To prostě sebral lágrleitung, to vůbec ne. Když se vrátili tak potom jela podruhé ještě menší skupina do Bavorska. V té už nebyl, protože lékař u něj našel něco na srdci, ale to se zase potom uklidnilo. Ale bezprostředně po tom, co se vrátili z Wulkowa, měl srdce nějak namožené, že nemohl. Jestli se tam hlásili dobrovolně, to nevím. Ale tohle zřejmě nebylo dobrovolné. Něco bylo, to jsou právě ty detaily, které mně už vypadly. To by vám řekl Jindra.

A.L.: Mohli jste korespondovat do toho Wulkowa?

L.J.: Ne.

A.L.: Neměla jste o něm vůbec žádné zprávy?

L.J.: Ne. Naopak, já jsem četla s velkým zájmem tu brožurku, kde jsem se dozvěděla spoustu věcí, o kterých nikdy nemluvil po válce. Aspoň ne se mnou. Takže vůbec jsme o sobě nevěděli. To bylo jako blesk z jasného nebe, když se najednou vrátili. To už byla ta doba, kdy do Terezína chodili lidé z těch hladových pochodů vy jste tam byla do konce?

A.L.: Ano.

L.J.: No tak, co bych vám vypravovala.

A.L. To nevykládáte mně. To bylo trochu později. Tyhle hrozné transporty začaly chodit myslím v dubnu. O tom jste byla informovaná, věděla jste něco? Jistě jste je asi viděla.

L.J.: My jsme se jich strašně báli, protože nám vysvětlili, že ze začátku nesmějí nic jíst než kávu, a oni byli jak zvěř přece. Jestli jste to viděla, jedné mé přítelkyni, která tam stála a měla jim rozdávat kafe, roztrhli šaty na těle. Ti už byli skutečně úplně na mizině.

A.L.: Vzpomínáte si ještě na něco?

L.J.: Ještě jsem vám chtěla říct... my jsme vlastně museli bydlet s Jindrou už před jeho odjezdem do Wulkowa, protože jsme potom dělali takzvané fušky. Lidi, kteří měli nějakou lepší pozici, jako třeba kuchaři nebo tak, si nechávali dělat takové miniatury svých mansard.

A.L.: Něco jako modely?

L.J.: Modely.

Konec stopy A

Stopa B, Lotta Jurmanová, pokračování

L.J.: Ty jsem dělala z takových ústřížků a třeba jsme dostali za to bochník chleba.

A.L.: Pamatujete si něco z toho konce? Z osvobození?

L.J.: Tak to přišlo... to nebylo nějak vůbec... jednoho dne jsme viděli, že lágroleitung odjíždí s naloženými věcmi, s autem, mit Kind und Kegel, jak se říká, a nechali nás samotné. Když přišly sovětské tanky, tak jsme vlastně už nebyli pod SS správou. Tam byly taky takové dva divné transporty, jeden skutečně dojel těsně před koncem do Švýcar, tam byla jedna moje kolegyně z dílny, která skutečně zůstala potom asi dva měsíce v nějaké léčebně ve Švýcarech, ale jeden transport, který taky měl jet do Švýcar, nikdy nikam nedorazil. O tom jsme se nedozvěděli vůbec. To bylo tak, že prostě nevím. Jednoho dne přišel Spier a řekl, paní Burešová je pryč. A my jsme se dozvěděli, že v noci přijel pak doktor Bureš a že si ji odvezl. Ale pak začala ta strašná tyfová epidemie.

A.L.: Kterou přivezli ti vězni.

L.J.: Oni to přivezli a byli v těch barácích v separaci. Bohužel, když přijeli sovětský osvoboditelé, ta elita jela do Prahy, ale to, co nám tam zůstalo, to byli většinou lidi z Dálného východu, kteří jenom věděli, že mají osvobodit. Ti otvírali ty baráky, ty izolace a ti nakažení lidé se dostali do Terezína i do okolí a samozřejmě oslabené organismy našich tomu podlehly nejvíc. My jsme odjeli 12. května, ještě jsme měli to hrozné štěstí, že jsme dostali osvědčení, že jsme nejsme infikovaní, a pak byla minimálně tři neděle uzávěrka.

A.L.: Tam byla karanténa.

L.J.: Tak my jsme odjeli těsně před tou karanténou. To je jediné, co si pamatuju.

A.L.: Vzpomínáte si na to, to bylo určitě ještě před 12. květnem, že do Terezína přišla tzv. česká pomocná akce, vedl to doktor Raška?

L.J.: Ano. A to mělo právě co dělat už s lékařstvím.

A.L.: Kvůli té epidemii.

L.J.: Ano, vzpomínám, samozřejmě.

A.L.: Jak jste se dostali domů?

L.J.: Vlakem.

A.L.: Jeli jste z Bohušovic?

L.J.: Z Bohušovic, nesmírně přeplněným vlakem, na stupátkách.

A.L.: Měli jste peníze, nebo se cestovalo tehdy bez peněz?

L.J.: Zadarmo se cestovalo. Vůbec nikdo se nás neptal na jízdenky nebo něco takového.

A.L.: Čekali jste na rodiče?

L.J.: Dlouho, protože každý si pořád myslel, tak třeba zrovna naši... My jsme dělali takové hrozné voloviny, my jsme dělali seance. A samozřejmě klepal stoleček a mně vyšlo, že rodiče ještě žijí, že jsou někde v Polsku. To víte, ta jiskřička naděje pořád žila.

A.L.: Kam jste šli v Praze?

L.J.: Já jsem měla tetičku, to bylo smíšené manželství, její muž byl otcův bratranec, a oni se bohužel dali rozvést kvůli synovi a kvůli vilce. Kdyby byli zůstali spolu... Strejda, než odjel, mi řekl, jestli to přežiješ, tak první cesta je Praha Nusle, Na Jezerce atd. Tak jsme skutečně za tou tetičkou šli.

A.L.: Tam jste zpočátku bydleli?

L.J.: Ano. Mezitím jsme líтали a našli si byt, na který jsme potom dostali dekret. A.L.: Vy už jste zůstala doma potom?

L.J.: Ano.

A.L.: Léčila jste se ještě?

L.J.: Jistě. Ale hlavně, kdybych ještě nebyla bývala tak nerozumná, že jsem chtěla okamžitě to mimino. Ještě štěstí, že můj syn dopadl poměrně dobře. On byl sice velmi neurotické malé dítě, ale to přestalo, a je zaplat' pánbůh zdravý člověk. Bylo to ode mě hrozně nerozumné.

A.L.: V kterém roce se narodil?

L.J.: V srpnu šestačtyřicet. Nikdo mi neradil a tenkrát to nebylo jako dneska. Obě moje vnučky začaly s výrobou dětiček až ve třicítce. Já jsem si říkala, mně je šestadvacet, ježíšmarjá, nejvyšší čas.

A.L.: Co manžel dělal?

L.J.: On šel okamžitě do rozhlasu. Do monitoru ale. To bylo cizojazyčné monitorování.

A.L.: On zůstal v cizojazyčném vysílání celou dobu, ne?

L.J.: Ne, potom byl v sekretariátě zahraničního vysílání. Ale předtím to nebylo v budově, to bylo dole v Karlíně ve studiu, tam začal. Pak se stěhovali do nějaké vilky nahoře v Bubenči. V rozhlase zůstal, až ho vyrazili po osmašedesátém. Já jsem si všechno pokazila tím... já jsem se dokonce během těhotenství snažila chodit na nějakou večerní školu kreslení, protože jsem si to chtěla nějak udržet, ale já jsem tam pravidelně usínala, tak jsem si řekla, to je nesmysl.

A.L.: V těch 50. letech jste přece jenom šla...

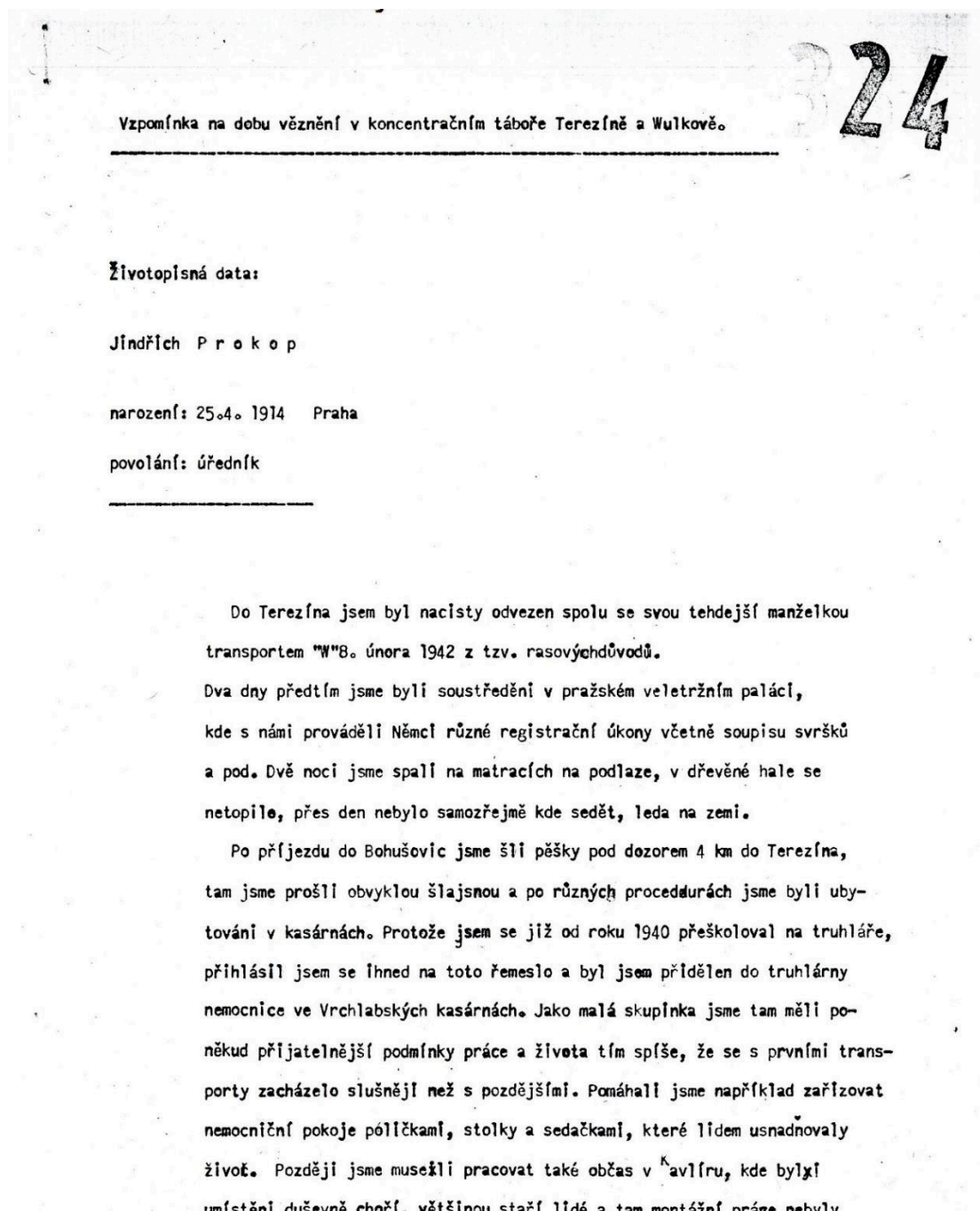
L.J.: To už jo, mezitím Michalovi byly tři, a já jsem se mezitím rozvedla. To už do toho povídání nepatří.

A.L.: To určitě ne. Tak mně by to stačilo, děkuji vám.

L.J.: To jsem ráda.

5.2.2. Písemná příloha č. 2

Osobní vzpomínky Heinze Poppera které napsal v roce 1969. Dostupné zde: http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/listiny/detail.php?table=Evidencni_karta&col=id&value=9369 [citováno dne 7. 11. 2022]. Tyto vzpomínky věnoval Památníku Terezín. Tyto vzpomínky jsem nijak neupravoval pouze jsem požádal o skeny v Památník Terezín.

Po několika měsících práce v truhlárně Vrchlabské nemocnice (nevím už přesně kdy) jsem přecházel postupně na stavební truhlářinu a tesařinu, zejména se stavbami baráku (Barackenbau). Koncem r. 1943 byl sestavován útvar 200 řemeslníků, kteří se měli dobrovolně přihlásit na stavební práce do Německa (Wulkow). Název místa byl však utajován a proto se místo stavby označovalo jako "Zossen". Členům této skupiny bylo přislíbeno, že budou svou práci chránit rodinné příslušníky, kteří zůstanou v Terezíně (tehdy už běžely hromadné transporty do Osvětimi) a že budou mít v novém táboře větší volnost a řadu dalších výhod.

Přihlásil jsem se tedy do této skupiny jako tesař a odjel jsem koncem ledna 1944 transportem do Wulkova na Odře (u městečka Seelow směrem na Fürstenwalde). Jeli jsme pod přísným dozorem strážní jednotky SS, velitelem tábora byl Obstf. Franz Stuschka (rakouského původu), který se spolu se svými pomocníky ukázal neobyčejně krutým a cynickým. Náš tábor, kam nás nejdříve zavedli, byl umístěn v lese, kde jsme si ihned po příjezdu museli nejdříve postavit provizorní ubytovací prostory ze dřeva. Podle příslibu nebyl však tábor v prvních dnech vůbec oplocen, pouze obsazen hlídkami. Zacházení bylo celkem vlídné, jídlo lepší než v Terezíně.

Ihned jsme začali podle pokynů stavbyvedoucích stavět základy velkých baráků, které, jak jsme se postupně dověděli, měly sloužit k umístění centrálních kartoték RSHA. Na tomto staveništi jsme postavili, tuším, 8 nebo deset baráků, které se jeden za druhým ihned kompletovaly. Den ze dne se ale pod nejrůznějšími zámankami kázeňských přestupků nebo "špatné kvality práce" zotřeboval pro nás táborový režim, zkarátka jsme si sami maseló oplotit tábor a staveniště ostnatým drátem, byly vyhlašovány jednotlivcům nebo kolektivům různé tresty jako prodloužení pracovní doby, snižování dávek stravování, zadržování pošty a balíčků, které nám směly být zasílány a omezování volného času. Vstávalo se v pět hodin ráno a pracovalo se do 17 později do 18 hodin večer včetně sobot.

Dozor při práci byl zotřován a za nejmenší odpočinek nebo nedostatečný výkon byly udělovány tresty (i fyzické jako bítí, kopání, práce navíc). Byl zaveden ranní a večerní apel se vším známým příslušenstvím.

Velitel Stuschka i jeho zástupci si s oblibou zpestřovali původně volné neděle, kdy se nepracovalo, dopoledními několikahodinovými nástupy, na nichž se řvalo na jednotlivce vez zjevných důvodu nebo se jen tak stálo v pozoru (bez ohledu na počasí a zdravotní stav). V neděli odpoledne měl být praveděbný výdej pošty a balíčků.

Stále častěji se na poslední chvíli zarazila jednotlivcům nebo celému osazenstvu výdej za trest. Tím se stalo, že balíčky s potravinami zůstaly ve skladišti třeba dva a nebo tři týdny. Pak se "zaodměnu" slavnostně vydávaly, ale samozřejmě úplně zkažené.

Po dokončení první části stavby jsme přes no. byli přestěhováni do písčité jámy, kde jsme si opět musili postavit ubikace a kde byly mnohem horší podmínky. Na práci se hodilo denně asi půl hodiny. Bylo to v létě, v pískovně bylo často nesnesitelné vedro. Zacházení se nustále zhoršovalo, někteří kamarádi byli za "pracovní nekázeň vyloučeni a odvezeni neznámo kam. Už jsme je nikdy neviděli. Pamatuji se na jednu neděli, kterou nám zpestřil tím, že nás celý den nechali jednotlivě tahat na zádech do kopce kmeny stromů, které se pak přenášely opět jinam. To bylo v létě, pracovali jsme při zhoršené stravě až 15 hodin denně (+ apely).

Na podzim jsme byli odveleni na třetí staveniště nakopci, u z druhé strany výpadevé silnice na Frankfurt N^o, kde jsme postavili pro sebe další ubytovny. Mezitím se do dohotovených baráků přestěhovaly z Berlína archívy RSHA, takže jsme do těchto prostor již vůbec nesměli. Hemžilo se tam důstojníky SS. V 1. půlroce navštěvovali Wulkow skupiny nejvyšších důstojníků vč. Eichmanna, Müllera a dalších.

Součástí našeho 3. tábora byla i vilka Stuschky, kterou jí nechal od nás

postavit a přepychově zařídit. Vedle ní si dal postavit garáž. Většinou se muselo na těchto objektech pracovat ve volném čase, hlavně o nedělích. Ve vile fyzicky týral vybrané ~~věznůx~~ kamarády, na něž měl z nějakého důvodu spadeno, do garáže zavíral ty, kteří byli určeni k pozdějšímu transportu do neznáma. Mne jednou při práci ve vile zkopal za to, že nebyly dost dobře zavěšeny tajné dveře. Jiného spoluvězně (velice schopného tesaře z povolání a našeho partáka) nechal stát v prosinci pod pumpou náheho, další nechal při apelu ležet v dešti na zemi obličejem do bláta a holinkami jim šlapal po zádech. Na jména jeho pomocníků (3 Unterscharführerů) si už bohužel nepamatuji. Snažili se seč byli, aby jim šéf nemohl nic vytýkat. Jedině prostí strážníci, kteří se mimochodem často střídali, se chovali občas lidsky.

Zprávy o postupující porážce Němců se k nám dostávaly především prostřednictvím komunistické ~~bun~~ky, která v naší skupině pracovala. Při pochodech na stavenišťe jsme se občas setkávali s kolonou vězňů z jiného tábora, o němž jsme mnoho nevěděli. Byli to vězňové různých národností včetně německé, kteří nám při setkání sdělovali utržkovité informace. Rozhlasové zprávy jsme získali buď od příslušníků strážní služby tábora nebo jsme je sami odposlouchávali v domku strážných, kam jsme chodili leccos "spravovat" a strážní pouštěli naplno přejímač. Zpozorovali jsme, že při každém neúspěchu na frontě naši velitelé nápadně zostřili táborový režim, vymýšleli si různé "zábavy" s námi, hlavně o nedělích nebo v noci a týrali nás za každou maličkost. Toto zacházení se zvláště projevovalo v zimních měsících 1944 - 45.

V noci z 30. na 31. ledna 1945 se přiblížila sovětská fronta k Odře natolik, že byla slyšet zřetelná střelba z děl a kaňušů a tábor bylo třeba vyklidit. Nás brzy ráno 31. uzamkli náhle do varáků, nařídili uzavřít okenice a tak jsme zůstali tři dny. Jídlo nám nosili sami. Škvírami jsme pozorovali na silnici pod námi proudy uprchlíků z východu na západ. Mezitím se stěhovaly.

archívy a nakonec zůstala jen malá strážní skupina s námi. Velitelé v noci odejeli a nás nechali v noci ze 3. na 4. únor v třeskutém mrazu nastoupit bez svršků k apelu. Řekli, že odjedeme a že kufry odvezou sami s námi. Šli jsme pod přísně ozbrojeným dohledem asi 8 km na dráhu, kde nás naložili po 70 se strážnými do dobytčáků. Vpředu a vzadu měl vlak protivzdušnou pbranu. Tímto vlakem jsme putovali 10 dní po celém Německu (dostali jsme se až k Rýnu) až nás vzdor 3 máletů, na náš vlak nakonec dovezli přes Prahu zpět do Terezína. Na cestu nám dali pár balíčků melty a kousky másla, jinak nic. Když v Terezíně otevřeli dveře vagonů, vypadli jsme z nich doslova jako špalky.

Většina z nás se musela dlouho léčit a to v terezínských podmínkách, kdy přijížděly hromadné transporty z východních koncentráků. Zažili jsme tam mj. útoky na sklady chleba a konzerv a tragické následky pro ty, kteří byli na kost vyhladovělí. To jistě už popsali jiní pamětníci.

V dubnu 1945 byli účastníci wulkovské stavby znovu zařazeni do transportu, tentokrát prý do Bavorska na novou stavbu baráků. Bznámil jsem, že mám srdeční potíže. Při nástupu mi SS důstojník z komandatury na to odpověděl, že půjdou na prohlídku k lékaři SS do Malé pevnosti a ukáže - li se, že jsem zdrav, budu tam ihned uvězněn. To bylo v době, kdy se na pevnosti připtavovaly poslední popravy. Nebyl jsem však povolán k prohlídce a transport vyjel s menším počtem vězňů na západní hranice. Odtud byl však vrácen a část pak došla pěšky zpět do Terezína. Někteří zůstali vyčerpaní na silnicích, nebo byli prý hlídkami zastřeleni.

Těsně před příchodem Mezinárodního červeného kříže - tuším v posledních dubnových dnech - byla wulkovská skupina ještě jednou svolána do transportu. Stáli jsme už na dvoře magdeburských kasáren, když přišel rozkaz, že se nikam nepojede, a že se transport rozpouští. To mám asi zachránilo život, protože pak už bylo jen osvobození Rudou armádou v noci z 8. na 9. května 1945, kdy jsem stál u terezínské silnice a nemohl jsem uvěřit, že jsou to sov. tanky, které jely na Prahu. V noci z 11. na 12. 5. 1945 jsem pak za zády našich četníků přešel dřevěné hrazení Terezína a odešel před karanténou do Bohušovic, odkud jsem jel druhým vlakem vypraveným po revoluci z této stanice až do

Prahy. Na živu zůstala pouze má tehdejší manželka, z obou našich rodin
jinak nikdo!

Červen 1969

Jindřich Prokop

Praha 10
Černokostelecká 117

5.2.3. Písemná příloha č. 3

Nepublikovaný rozhovor s Michalem Prokopem ze dne 8. 7. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce. (Rozhovor jsem přepsal hovorově a přepsal jsem pouze vybrané části).

Rozhovor s Michalem Prokopem

Michal Prokop – Michal (syn Heinze a Lotty, děda tazatele)

František Prokop – Franta (autor profilové práce Příběh Lotty a Heinze Popperových za druhé světové války)

Délka rozhovoru: 30:41 min.

Téma rozhovoru: Život Lotty a Heinze Popperových před během a po 2. světové válce

Heinz Popper se společně s Lottou Popperovou po 2. světové válce přejmenovali na Prokopovi. Heinz se přejmenoval na Jindřicha.

V textu je Heinz Popper označován jako: děda Jindra a táta

V textu je Lotta Popperová označovaná jako: babička Charlotta a máma

Franta: Jak bys popsal dědu Jindru? Jaký měl charakter?

Michal: Můj táta byl takovej gentlemanskej typ, a tak i vypadal. Byl vysoký, štíhlý a měl spoustu vlasů i v necelých dvaadevadesáti letech, kdy zemřel. Ovšem nebyl příliš sdílný Nevyrůstal jsem s ním, ale chodil jsem do jeho druhé rodiny jako dítě, a potom vždycky v neděli na oběd. Jezdil jsem s nimi i na dovolenou s Ivanem a Alenou, mladšíma sourozencema. Zkrátka neměl jsem možnost ho poznat úplně do podrobnosti, jako třeba mámu, se kterou jsem vyrůstal. Ale myslím, že to byl zdrženlivější typ, byl velmi muzikální to bylo poznat a asi jsem něco s tý muzikálností zdědil po něm. Byl slušnej houslista, samozřejmě na amatérský úrovni, ale hrál solidně. Táta pracoval dlouhá léta v rozhlase, nejprve byl šéfredaktorem monitoru, což bylo takový zařízení, který monitorovalo světový tisk a světové zprávy, protože uměl dobře jazyky. Dělal v zahraničním oddělení, protože byl jazykově kvalifikovaný. Uměl velmi dobře Anglicky, výborně Německy stejně dobře jako Česky mluvil i trochu Francouzsky.

Franta: Jak bys popsal babičku Charlottu? Jak se chovala?

Michal: Babička Charlotta, byla taková ženská od rány, jak se říká. Ona byla velice vehementní, měla velký smysl pro humor a byla s ní dost sranda. Byla prostě rezolutní rasantní ženská. Žila značnou část svého života sama se mnou a s mým bratrem Sašou (syn z druhého manželství), takže se musela docela protloukat. Živila mě na studiích na Vysoké škole ekonomické, kterou jsem sice dostudoval, ale nedodělal v tom formálním slova smyslu. Nedostal jsem titul inženýra, což jí asi

strašně mrzelo a byla na mě určitě našťvaná, protože mě, za cenu docela velkých obětí, na studiích držela a živila. I když tenkrát se samozřejmě žádný školný neplatilo, ale prostě už jenom živit člověka do jednadvaceti let nebo kolika, to není žádná legrace, když je sama ženská. Pracovala v hotelu Alcron jako telefonistka, uměla velmi dobře anglicky, německy, kromě toho uměla taky Španělsky. Kromě toho, že dělala v hotelu, tak dělala průvodkyni Prahou, takže mě vedla hodně k památkám, k historii a to mám vlastně po ní.

Faktem je, že jsem s ní měl určitý spory, ale to tak bývá, že děti mají se svedma rodičema konflikty. Ona mojí hudební kariéru nějak moc neuznávala a nikdy nebyla na žádném mém koncertě. S jednou jedinou výjimkou, která se netýkala hudby, ale přišla mi tenkrát říct, že naší dceři Michale spadla na hlavu žehlička a moje žena s ní odjela do nemocnice.

Máma byla taky docela hudební, ale nikdy mi nehrála, tvrdila, že to neumí. Ano se snažila mě přimět, abych se učil hrát na piano, který jsme doma měli, ale byl jsem tvrdohlavý a nenechal se zlomit. Pamatuju si, že když jsem byl úplně malej kluk a naši žili ještě spolu tak se u nás v kuchyni vždycky v neděli hrál smyčcový kvartet, takže vím, že on opravdu hrával slušně.

Franta: Vyprávěli ti někdy o svém životě před válkou? Máš konkrétní vzpomínky a nějaké příhody které ti vyprávěli?

Michal: Máma mi občas něco vyprávěla, ale táta prakticky nikdy. Máma s tátou začala chodit, když jí bylo patnáct. Takže oni se znali dlouho předtím, než se vzali, což bylo v devětatřicátém roce těsně předtím, než přišel Hitler. Ona byla z rodiny, jak se říkávalo tehdy za komunistů buržoazní, měli malou fabriku-sladovnu, ale taky říkala, že dědeček jí prošustroval ještě dřív, než jí stačil Hitler arizovat. Strýc nebo někdo to musel zachraňovat, zkrátka můj děda nebyl dobrý podnikatel. Máma mi vyprávěla, že táta byl skaut a jezdil i na skautský tábory a na výpravy do Alp. Taky mi vyprávěla, jak jezdili s rodinou lyžovat do Korutan do Rakouska myslím, že dětství měla docela pěkný. Jednou potkala prezidenta Masaryka, jako úplně malá holčička, jel na koni někde v Prze snad na Příkopech, takže udělala takovýto pukrle, mohlo jí bejt osm, devět. To jsou takový trosky, vzpomínky, které mi vyprávěla z dětství. Doma jsme si při mytí nádobí docela hodně zpívali různé lidovky, máma chodila zpívat do sboru. Znala hodně lidových písniček, to byly fajn chvíle s mámou.

Franta: Vyprávěli ti rodiče někdy o tom, co se s nimi dělo za války (cesta do Terezína, cesta do Wulkowa)?

Michal: Velmi málo. Oba se snažili o tom nemluvit. S tátou jsem moc nebyl, tak tam ty informace byly hodně řídké. Máma samozřejmě vyprávěla, jak to bylo v Terezíně. Pracovala tenkrát v nějakém ateliéru Holandskýho malíře, kterej tam byl taky vězněnej, byl to zřejmě nějaký známý malíř a některý ty jeho věci tady najdeš v těch papírech. Malovali stínidla na lampy a takovýhle věci. To mi vyprávěla, ale příliš

mnoho se o tom nemluvila. Nechtěli, abychom o tom moc věděli, teda já si to myslím ona to takhle nikdy neřekla a ani táta. Ten se potom se zapojil do Terezínský iniciativy, a ještě s nějakajma kolegama napsali knížku o táboře ve Wulkowvě v Německu, kde nějakou dobu byl, a kde stavěli vojenský baráky. To jsem si kdysi přečetl, ale že bychom si o tom vyprávěli dnes a denně, a že bychom šli do nějakých podrobností moc nevím. Pamatuju si jenom, že zažila takovou tu akci, jak tenkrát do Terezína přijel Švýcarskej červenej kříž na kontrolní návštěvu, a že oni je esesáci nutili, aby říkali „strýčku Ráme (on se jmenoval Rám ten velitel) zase sardinky“, aby to vypadalo, že jim dávali pravidelně sardinky, což bylo něco, co oni samozřejmě vůbec nikdy neměli. Tak tohle mi třeba vyprávěla. Jinak máma, jak už jsem říkal měla velkej smysl pro humor a vyprávěla spoustu skvělejších židovskejch fórů.

Franta: Pokoušel ses někdy sám zjistit, co se s nimi dělo během války?

Michal: Musím říct, že jsem se o to začal zajímat až teprve, kdy oba byli mrtví. Dostal jsem se k mámině pozůstalosti, kde byl rozhovor pro Terezínskou iniciativu nebo pro koho to bylo a tady jsem si ty věci přečetl. Narazil jsem zde na věci, který jsem trochu věděl od ní, ale i řadu informací, o kterých jsem vůbec nic nevěděl, a když se potom objevil i ten kufr s nějakajma m dokumentama, tak jsem se o to poprvé začal trochu zajímat. A přes svoji kamarádku, která pracuje na Židovský obci se mi podařilo zjistit, kam je odvezli do transportu rodiče mámy, Mändlovy. Podle transportních karet, který se v archivu našli je odvezli do vyhlazovacího tábora v Malém Trostinci v Bělorusku. Pokud jde o Popperovi, což byly rodiče táty tak tam si myslím, že to byla Osvětim, Auschwitz to jsme ale nedohledali.

Franta: Věděl jsi o tom, že se děda Jindra ještě v devadesátých letech setkával se svými spoluvězni z Wulkowa?

Michal: To jsem věděl, že táta měl nějaký takový kontakty, ale nic podrobného.

Franta: Věděl jsi, že si děda psal během války deník. Pokud ano ukazoval ti ho? Mohl sis v něm číst zápisy?

Michal: Myslím, že máma mi říkala, že on si psával deník, že on byl takovej tip, ale sám jsem ho nikdy neviděl a nečetl. Ten deník byl navíc v němčině, takže bych to asi ani nezvládl protože německy moc neumím.

Franta: Děda si psal deník i během války viděl jsi ho?

Michal: Ne.

Franta: Měl děda nebo babička nějaké přátele z Terezína se kterými se setkával i po válce?

Michal: Nevím o nikom dalším. Neznamená to, že tyto přátele neměli, ale já o nich nevím a myslím si osobně, že oni to tak chtěli, abych to nevěděl, abychom to my děti nic nevěděly, protože oni na to chtěli zapomenout. Máma se k tomu nechtěla vůbec vůbec hlásit. Nechtěla mít až do posledních let ani nic společného s Židovskou obcí. Až na konci života svého života udělala ten rozhovor. Já vlastně nevím, proč ale tak

to skutečně bylo, a tak jsem byl vychovanej, a proto toho vím tak málo, protože já jsem ani nebyl vedenej k tomu abych se o to nějak zajímal.

Franta: Jak se jim žilo po návratu z Terezína? Myslíš si, že si sebou nesli něco z války? Měli nějaké konflikty s ostatními lidmi kvůli tomu, že byli v Terezíně?

Michal: Faktem je že dostali byt v Kouřimský ulici. Táta dostal to místo v rozhlase a máma přišla do jinýho stavu, a tak bylase mnou doma a faktem je, že říkala že jsem byl velmi neduživý, nemocný dítě. Vždycky říkala, a asi na tom bylo mnoho pravdy, že to byl následek toho živobytí v Terezíně, v ghettu ta strašně špatná výživa a celkově stres a všechno, co oni prožívali, takže se to určitě nějak propalo i do toho jakej jsem. Ať už teda fyzicky nebo i dneska mentálně něco tam určitě z toho muselo nějak zůstat. Jestli oni měli nějaký konflikty jako, že by je neměli rádi tak si na nic podobnýho nepamatuju oni tenkrát oba vstoupili do KSČ, protože se zkrátka domnívali, že to je jediná cesta, jak zabránit, aby se někdy opakovalo, co prožili. Měli pocit, že to je záchrana, což samozřejmě nebyla pravda. Ale oni prostě oba v tý straně byli a babička tam byla až do roku 1989, pak už samozřejmě vystoupila. Táta toho vyhodili v osmašedesátým, byl vyhodnocen jako nespolehlivý soudruh, vyhodili ho i z rozhlasu. Pak jako důchodce dělal v Druoptě, to bylo takový družstvo optiků, kde se opravovali foťáky, dělal tam jazykovou korespondenci. Máma dělala v hotelu až do penze.

Franta: Věděl jsi, že děda byl vyučený truhlář a pracoval tak v Terezíně?

Michal: Ano, on byl takzvaný stavební truhlář což není truhlář, který vyrábí nábytek, ale stavební truhlář, který staví lešení, čili něco mezi tesařem a truhlářem alespoň tak mě to máma popisovala protože on mi to taky nikdy neříkal. Táta měl poměrně šikovný ruce uměl skvěle balit balíčky a bylo prostě vidět, že prsty poslouchají po letech manuální práce. Nemohl studovat z rasových důvodů, tak skončil po maturitě. Na vysokou školu nemohl tak se vyučil stavebním truhlářem. Proto ho asi poslali do Wulkowa, kde potřebovali lidi od řemesla, protože tam stavěli baráky pro Wehrmacht. Zřejmě takový ty vojenský baráky. Šlo asi o vojenskej tábor nebo to byl tábor pro vězně, nevím, ale byly to takový ty dřevěný baráky, které tam stavěl.

Franta: Babička s dědou byli židé celou dobu svého života?

Michal: Oni nebyli věřící. Oni byli takový ty liberální já ani nevím, jestli chodili do synagogy. Co mi máma vyprávěla, tak nebyli vůbec věřící, byli světský moderní. Oni se považovali za moderní společnost vím, že její rodiče chodili do osvobozenýho divadla na Voskovce a Wericha tohle všechno měli strašně rádi. Byla to taková ta společnost levicově orientovaná.

5.2.4. Písemná příloha č. 4

Nepublikovaný rozhovoru s Ivanem a Alenou Prokopovými ze dne 29. 8. 2022. Rozhovor vznikl v rámci profilové práce. (Z rozhovoru jsem přepsal pouze vybrané části).

Rozhovor s Alenou Prokopovou a Ivanem Prokopem

František Prokop – Franta (tazatel, autor profilové práce Příběh Lotty a Heinze Popperových za druhé světové války)

Ivan Prokop – Ivan (prastrýc tazatele, Heinzův syn z druhého manželství s Liselotte Adlerovou)

Alena Prokopová – Alena (prateta tazatele, Heinzova dcera z druhého manželství s Liselotte Adlerovou)

Délka rozhovoru: 2:07:08 hodin

Téma rozhovoru: Příběh Lotty a Heinze Popperových před během a po druhé světové válce.

V rozhovoru je Heinz Popper zmiňován jako: Táta

V rozhovoru je zmiňována máma tím je myšlena Liselotte Adlerová

Franta: Jak bys popsala dědu Jindru (Heinze)?

Alena: Podle mého názoru byl táta především strašně slušnej člověk opravdu příměj, byl tedy uzavřenější, než byla naše máma (Lilka). Zároveň byl ohromně vzdělaněj, chytřej a hrozně hodnej.

Táta nás společně s mámou především “pěstovali”, abychom se s Ivanem a Michalem vzájemně respektovali. Michal je náš na půl bratr a tátovi s mámou hodně záleželo na tom, abychom se opravdu měli rádi všichni tři. Bylo pro ně strašně důležité, abychom se vzájemně měli, až oni tady nebudou. Abychom si pomáhali v těžkých chvílích. Na to hodně dbali. To si myslím, že bylo poznamenáno tím, co prožili, a že sami přišli o celý rodiny. Táta si dával pozor, aby výchova byla spravedlivá a stejná pro všechny, aby nikoho z nás neupřednostňoval. A s naší mámou měli krásný harmonický vztah až dokonce jejich života. Bylo vidět, že se mají hodně rádi. Máma se o něj obětavě starala až do jeho smrti.

A na druhou stranu se táta vždycky snažil udržovat vztah se Charlottou (Lotta, matka Michala), i potom, co se podruhé oženil a my jsme se s Ivanem narodili. Michal na to samozřejmě může mít jiný názor. Tátovi záleželo na tom, aby měl s Michalem pravidelný kontakt, a když měla Charolotta nějaký problémy, třeba výchovný s Michalem, tak tam u toho chtěl být. Michal k nám pravidelně chodil na návštěvy. Michal žil v domácnosti ještě se Sašou (Michalův bratr s druhého manželství Charlotty). Charlotta to určitě neměla, jako matka samoživitelka dvou synů, jednoduchý. Navíc Charlotta byla hodně svérázná žena. Máme několik rodinných historek, které kolují...

Takže my jsme se s Charlottou také vídali, občas k nám přišla na návštěvu, nebo při nějakých rodinných příležitostech. Pro mě Charlotta byla příbuzná.

Já jsem v rodině měla trošku zvláštní postavení, že jsem mezi těma všema klukama byla jediná holka – navíc jsem od Michala o dost mladší. A myslím, že pro Charlottu jsem byla ta malá holčička.

Franta: Popisoval vám děda, jak žil před válkou?

Alena: To moc ne. Nemluvil o tom. O jejich životě s Charlottou moc nevím. Vím jen to, že se před válkou seznámili, pak je válka rozdělila a setkali se po válce. Vím, že pak zjistili během soužití, že je válka natolik změnila, že už spolu nemohli být. Pokud vím, tak táta byl vyučený truhlář a ke dřevu měl celý život kladný vztah, přestože byl manuálně hrozně nešikovnej. On byl opravdu strašně chytřej. Byl překladatel, redaktor, mluvil asi šesti jazyky, ale manuálně to dobré nebylo. Vím, že když došlo na jednoduchý opravy v domácnosti, tak to dělala máma.

Franta: Michal mi říkal, že měl děda hrozně šikovní prsty.

Alena: To jako jo, ale ty manuální mužské práce nikdy nedělal. Neměl k tomu vztah. Ale byl houslista, takž prsty měl šikovní. On byl intelektuál. I nás se snažil vést k muzice. Po svém tátovi měl sbírku desek vážné hudby. Do konce života chodil na koncerty a vedl k tomu i nás. My děti, jsme se s tím trošku prali.

Franta: Mluvil někdy děda o svém životě za války?

Alena: Doma o tom mluvila víc máma. Táta o koncentráku a o tom nejhorším období svého života moc nemluvil. Vím, že byl ve Wulkově, ale co tam dělal, nám neříkal. S těma klukama, se kterýma tam byl, se scházeli dlouho a pravidelně. Pamatuji si, že náš kamarád Kraus, který pracuje pro Židovskou obec, se s tátou domluvil a dělali spolu přednášky. Na to táta kývnul. Jezdili v Německu po školách. Uvědomil si, že pamětníků moc není a je potřeba to předat dál, protože naše generace nebude mít z čeho čerpat.

Ale že by s máma někdy mluvil o faktickém životě v Terezíně, tak to ne. Nevím, jestli to bylo dané tím, že v sobě chtěl zasunout vzpomínky, nebo toho nebyl schopen, protože to byl tak hrůzný zážitek. Vím, že jsem se ptala jednou mámy, jak je možné, že to přežili. A ona řekla, že když v tom byli sami, tak jim to nepřišlo tak strašlivý, jako když pak viděli, jak se to jevílo směrem ven. Že si asi zvykneš na všechno. Museli se soustředit na to, aby přežili, a to pro ně bylo prvořadý. Táta sourozence neměl, ale naše máma ano. Měla o pět let mladšího bratra a ten v Terezíně zahynul. Myslím, že to pro ně celé bylo tak bolestivé, že na to nechtěli vzpomínat, chtěli jít dál. Po válce začal pracovat v rozhlase, a tam se seznámil s naší mámou.

Občas jsem se táty na něco ohledně jeho minulosti ptala, protože jsem četla nějaké knížky, a taky jsem se ho ptala na padesátá léta, protože když vyšli z Terezína, tak vstoupili do strany a opravdu tomu komunismu hodně věřili, a to dlouho. Věřili, že teď budou žít ten spravedlivý život. Že je to správná cesta a asi nedokázali odhadnout, kam to povede a co z toho bude a taky bylo. Překvapilo mě, že když jsem se ho ptala na padesátá léta, tak se snažil najít nějakou omluvu, protože byli ve straně až do roku 1968 a teprve potom si uvědomili do všech detailů, že je to zločineckej režim. Takže padesátá léta se snažil, podle mě, i sám sobě, nějak omlouvat.

Franta: A vyprávěl vám, co bylo po návratu?

Alena: Právě moc ne. Víím jen, že se táta se s Charlottou rozvedli kolem roku 1950. Tehdy táta pracoval v rozhlasu, kde se seznámil s naší mámou, což ovšem nebylo důvodem k rozvodu s Charlottou. Pak se v roce 1952 narodil jejich první syn Saša, náš bratr, ale zemřel ne dlouho po narození. Ivan se narodil v roce 1954.

Franta: Zнала jsi někoho, s kým děda byl ve Wulkově? Představil vám někoho?

Alena: To asi ano, naši byli hodně společenší a chodilo k nám hodně lidí. Bylo jich spousta i z rozhlasu. A asi mezi těmi lidmi byl i někdo z Wulkova. Ale na konkrétní osoby si nevzpomenu.

Franta: Kdy jsi se začala zajímat o dědův příběh?

Alena: Já jsem to brala vždycky jako součást mého života. Brala jsem to jako svůj původ. A někomu to třeba přišlo podivné. Naši to vždycky brali přirozeně. Nikdy jsme nedodržovali židovské svátky, ale zároveň jsme to nikdy netajili a byla to pro nás přirozená součást života. Rodiče nás nikdy nevedli k žádnému náboženství, nechali na nás, jakou cestu si vybereme. Taky po té komunistické zkušenosti, jim všechno přišlo jako demagogie. Chodili jsme do kostela, to jsme brali, jako součást kulturního způsobu života.

Franta: Děda nikdy nekonvertoval?

Alena: Ne. My jsme židovského původu, nejsme křtění. Táta byl v první řadě demokrat, protože ctil svobodu. To pro něj bylo prvořadý, aby se lidi mohli svobodně rozhodovat. Později myslím, že mu byl blízký názor Havla.

Připojil se Ivan

Franta: Ivane, jak bys popsal dědu Jindru?

Ivan: To je těžké. Tak jednak byl vzdělaný, uměl jazyky. Gentleman. Charakterově byl z mého pohledu naprosto čistý člověk. Nikdy nás výrazně netrestal, občas se samozřejmě zlobil. Byl strašně korektní.

Franta: Vídali jste se Michalem a babičkou Charlottou během života?

Ivan: S Charlottou tolik ne, ale Michal k nám chodil o víkendů pravidelně na oběd, a když jsem byl větší, tak mě Michal s sebou pravidelně bral na muziku. Když jsem byl třeba tak starý jako ty, tak jsme se vídali pravidelně bez rodičů. Sami.

Franta: Jak bys popsal Charlottu?

Ivan: My jsme se vídali opravdu málo, ale občas k nám chodila s Michalem. Byla to pro mě maminka mého bratra, ale jinak to byl cizí člověk. Občas jsem k nim chodil domů, za Michalem a byla na mě hodná. Vařila mi čaj.

Franta: Vyprávěl ti děda někdy, jak žil před válkou?

Ivan: To vyprávěl, respektive nevyprávěl moc o sobě nebo svojí rodině. Říkal, že když odmaturoval, to mu bylo 18 a jel se svým kamarádem cestu po Evropě, a pak ho tatínek, který nakupoval látky, poslal ke svému pracovnímu partnerovi do Londýna na stáž. To pro něj bylo hodně klíčový, formovalo ho to do budoucna. Jednak se tam naučil pohybovat v cizí zemi a zdokonalil se v angličtině.

Alena: To ho myslím dovedlo i k lásce k cestování

Ivan: Myslím, že to se stalo spíš, když byl s kamarádem na cestě po Evropě, kterou uskutečnili ještě před tou stáží.

Franta: Michal mi říkal, že děda jezdil se skautem do Alp, zmiňoval se vám o tom někdy?

Ivan: To si nepamatuju, ale ve skautu byl.

Franta: A o životě za války ti vyprávěl?

Ivan: O tom nemluvil vůbec, to bylo tabu. V pozdním věku se scházeli s lidmi z Wulkova. Pak udělal brožurku o Wulkově, která vyšla německy a česky. To bylo jediné o čem jsme věděli. Víím také, že táta přeložil knihu Hudba v Terezínském Ghettu za 2. světové války, která byla vydána ke 40. výročí příchodu prvních vězňů do Terezína. (knihu vydala Jazzová sekce v roce 1981)

Franta: A co život po válce?

Ivan: O životě po válce moc nemluvil, myslím, že si nesl trauma. Po rozvodu s Charlottou si táta vzal naši mámu. Michal byl pro nás vždycky rovnocenný brácha. Ale válka a život s Charlottou byla jiná etapa života, ke které se nevracel.

Franta: Dozvěděli jste se o dědovi po jeho smrti něco nového?

Ivan: Dozvěděli jsme se zásadní informace. Když jsem řešil pohřeb, tak z mámy vypadlo, že máme hrob na Židovském hřbitově, to jsme vůbec nevěděli a nikdy jsme tam nebyli. A najednou se tam objevil obrovský hrob, v ne moc dobrém stavu. (zde jsou Heinz-Jindřich se svou ženou Lilkou pochováni, na náhrobku jsou též rodiče Heinze)

Franta: Chtěl jsem se tě zeptat na rodokmen, který jsi dělal.

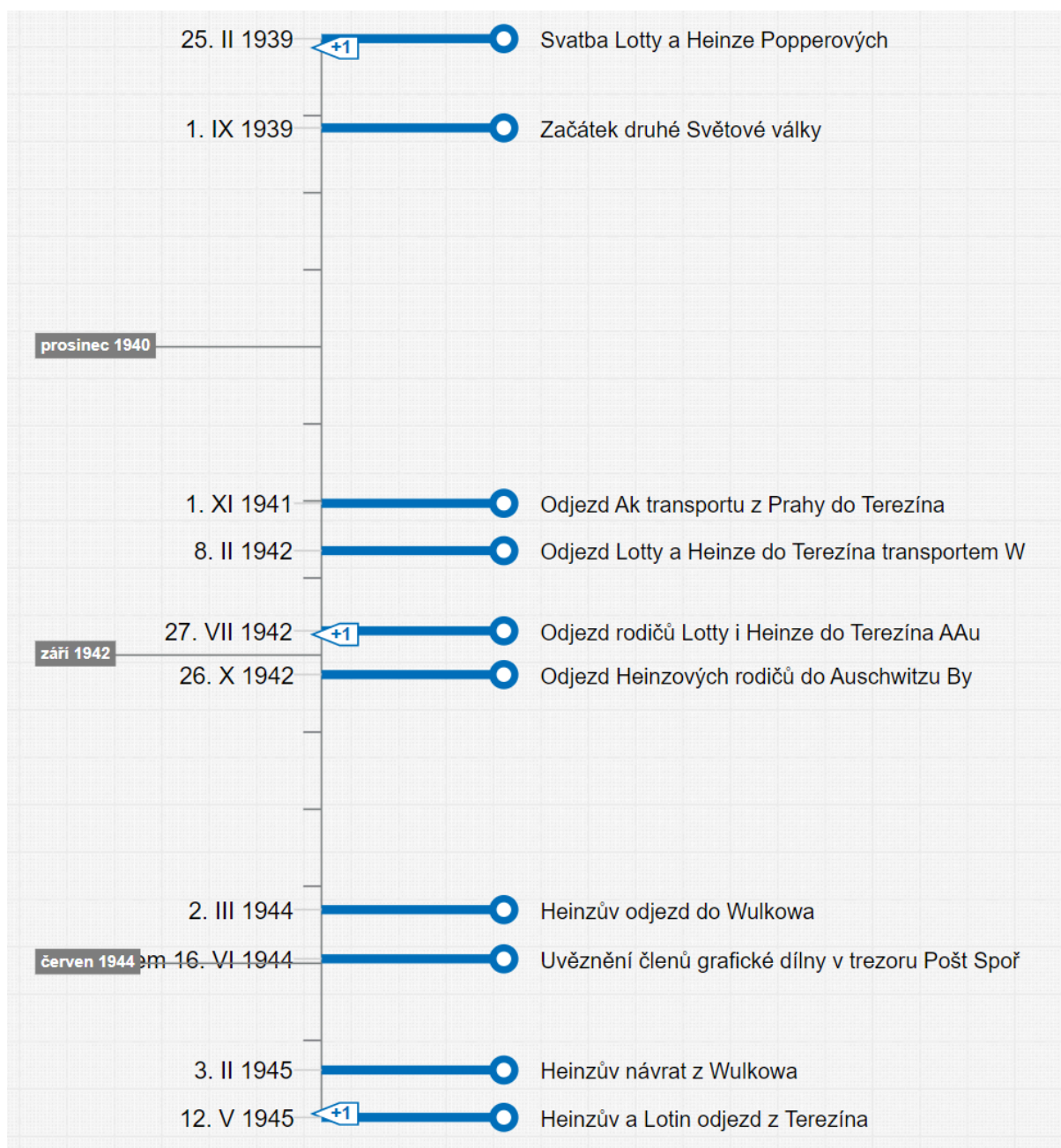
Ivan: Na tom jsem pracoval a dcera Lenka na tom pokračuje. Sám jsem se v tom trošku ztratil, ale stojí za to s tím pracovat a pokračovat v tom.

Franta: Měli jste s dědou spory?

Ivan: Ano, kvůli komunistům. Táta je hodně hájil, a to i poté, co je v 1968 vyhodili ze strany a přišli kvůli tomu o zaměstnání. Táta měl argumenty, který jsem nebyl schopen akceptovat. Máma často říkala, že ne každý Němec byl fašista, a ne každý Rus je zlej. Musíš v nich vidět to lidský... Vedli jsme o tom dlouhé diskuze. Táta prostě nebyl schopen si to odříct. Ale chápu, že to pro ně bylo východisko, cesta, únik po válce. Prostě to akceptovali.

5.3. Obrazová příloha č. 1. časová osa

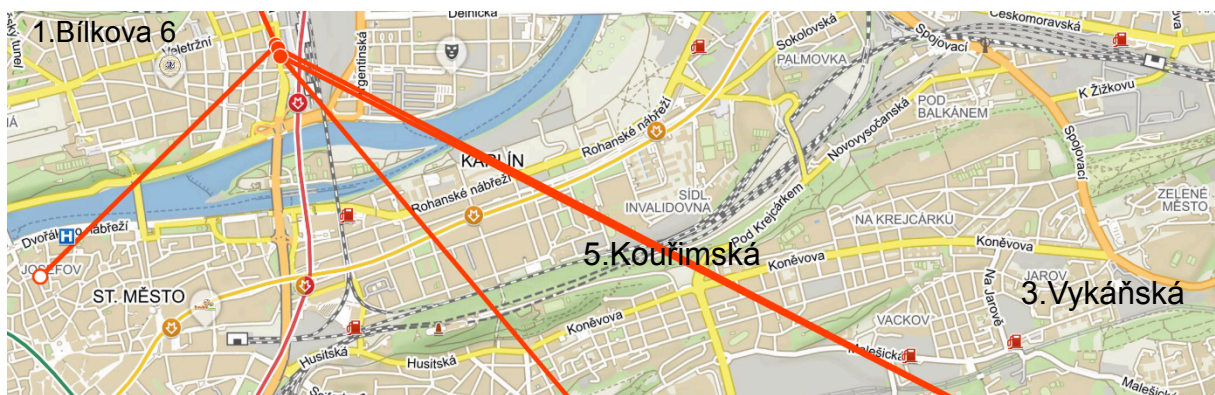
Časová osa zachycující ty nejdůležitější události pro mé praprarodiče během druhé světové války.

5.4. Obrazová příloha č. 2 mapa s přesuny mých praparodičů a jejich blízkých

Na mapě je celkem 7 bodů. První mapa ukazuje přesuny v rámci Prahy a druhá po Evropě. Čísla u jednotlivých bodů určují pořadí, jak se moji praparodiče přesouvali.

2.Bubenská

Mapa s přesuny mých praparodičů po Praze.

Mapa s přesuny mých praparodičů po Evropě.